

CERCETĂRI ARHEOLOGICE CU PRIVIRE LA SECOLELE V-XI ÎN SUDUL MOLDOVEI (STEPA COLINARĂ HORINCEA-ELAN-PRUT)

În perioada anilor 1949—1966 s-au întreprins cercetări de suprafață pentru depistarea urmelor de locuire în stepa colinară Horincea-Elan-Prut și valea Bîrladului, descoperindu-se peste 300 de așezări arheologice, datînd din vremea comunei primitive pînă în vremea orînduirii feudale, inclusiv.

Avîndu-se în vedere interesul deosebit pe care-l prezintă din punct de vedere științific unele din aceste cercetări, mai ales acelea din perioada în care a avut loc procesul formării poporului și a limbii române, socotim util a prezenta în lucrarea de față îndeosebi descoperirile datînd din secolele V—XI.

Zona de care ne ocupăm prezintă trăsăturile unei depresiuni colinare ¹ cu un pronunțat caracter de stepă. Astfel, apele Elan-Horincea-Prut străbat șesuri străjuite de dealuri nisipoase cu numeroase ravene. Bogăția izvoarelor și a pîraielor, terenurile bune pentru păstorit și agricultură de pe terasele văilor și din șesuri, pădurile de luncă ca și cele de deal au asigurat, din cele mai vechi timpuri, condiții optime pentru o intensă locuire. La aceasta au contribuit și comunicațiile pe văile acestor ape care au facilitat legătura între sudul și nordul Moldovei.

În trecut această zonă a fost puțin cercetată din punct de vedere arheologic. Nici cercetările arheologice mai recente n-au dat la iveală materiale din perioada de care ne ocupăm ². În schimb unele săpături metodice efectuate la Prodana-Bîrlad ³, Vădeni-Murgeni ⁴ și Zorleni ⁵ au permis descoperirea unor materiale arheologice extrem de importante, datînd din secolele V—XI.

¹ I. Gugiuman, *Depresiunea Huși*, Iași, 1959, p. 9 și urm.

² M. Petrescu-Dimbovița și colaboratori, *Cercetarea așezărilor omenești din societatea primitivă precum și formele sclavagiste în regiunea Siret-Prut-Dunăre*, SCIV, I, 1950, p. 57 și urm.; Corneliu N. Mateescu, *Raport asupra activității științifice a Muzeului național de anticități în anii 1942—1943*; C. Cîhodaru, *Cercetările de la*

Șulelea și Bîrlăești-Murgeni, SCIV, I, an. II, 1951, p. 217 și urm.

³ D. Teodor și V. Palade, *Săpăturile de la Prodana-Bîrlad* (în ms.).

⁴ D. Teodor, V. Palade și G. Coman, *Săpăturile de la Vădeni-Murgeni din 1966* (în manuscris).

⁵ V. Palade și G. Coman, *Săpăturile de salvare de la Zorleni din 1964* (în manuscris).

În cele ce urmează prezentăm rezultatele cercetărilor întreprinse pe văile stepei colinare mai sus amintite (fig. 1).

VALEA HORINCEI

1. *Lupești*, comuna Mălușteni (județul Vaslui)

În partea de est a satului, în grădina locuitorului M. Leonte, pe un teren cu o poziție joasă, s-a descoperit o așezare din secolele IX—X⁶. Fragmentele ceramice provin din vase lucrate la roata înceată, dintr-o pastă brun-roșiatică. Conține pietricele. Gîtul este scurt, buza răsfrîntă în afară se termină în muchii. Se asociază culturii Dridu.

2. *Mînzătești*, comuna Mălușteni (județul Vaslui)

a) Pe o suprafață de teren, în pantă ușoară, cuprinsă între două ravene din marginea nord-vestică a satului, s-au descoperit fragmente ceramice din secolele IX—X. Pasta este relativ densă, cenușie, cu fețele brun-roșcate, prezentînd un decor format din incizii orizontale. S-a găsit și un vîrf de săgeată din fier (fig. 12/2). Materialele prezintă analogii cu cultura Dridu.

b) În marginea estică a satului, de asemenea pe o poziție joasă, se găsesc fragmente ceramice caracteristice secolelor V—VI⁷. Atrag atenția cîteva fragmente provenite din vase executate cu mîna, dintr-o pastă friabilă, brun-cenușie, cu buza ușor evazată, rotunjită. Un fragment executat la roata înceată prezintă incizii vălurite pe umăr. S-a găsit și un fragment de pieptene din os. Materialele au analogii cu descoperirile de la Bratei.

3. *Aldești* (județul Galați)

a) În marginea sud-estică a satului, pe locul numit „Cojocari”, în poziție joasă, s-au descoperit urme de locuire din secolele VI—VII, VII—VIII și IX—X⁸.

Ceramica secolelor VI—VII și VII—VIII este de tipul culturii Hlincea I cu elemente protodridu (fig. 7/3). Din secolele IX—X provin o serie de fragmente ceramice, din vase lucrate cu roata înceată, dintr-o pastă brun-cărămizie și cu multe pietricele în conținut. Buza este evazată și rotunjită. Decorul este realizat prin incizii orizontale care merg pînă aproape de fund, prin fascicule orizontale și prin fascicule care coboară oblic pe gîtul vaselor. Ceramica corespunde culturii Dridu.

b) La punctul numit „Căușani” s-a descoperit o așezare din secolele IX—X. Prin compoziție, culoare, forme și decor, ceramica corespunde culturii Dridu.

c) În marginea nord-estică a satului, pe stînga pîriului Pânășești, se află o altă așezare din secolele IX—X⁹, cu ceramică care corespunde, de asemenea, culturii Dridu.

⁶ Pe același loc se află și materiale din epocă bronzului.

⁷ Se mai află și materiale din cultura Sîntana de Mureș (secolul al IV-lea).

⁸ În cuprinsul așezării se află materiale cucuteniene și de tip Sîntana de Mureș.

⁹ În cuprinsul așezării s-au găsit și materiale din secolul al IV-lea Sîntana de Mureș.

4. Puriceni, comuna Aldești (județul Galați)

În partea de est a satului, la circa 500 m, în poziție joasă, s-a descoperit o așezare aparținând secolelor IX—X. În execuția vaselor s-a folosit roata înceată.

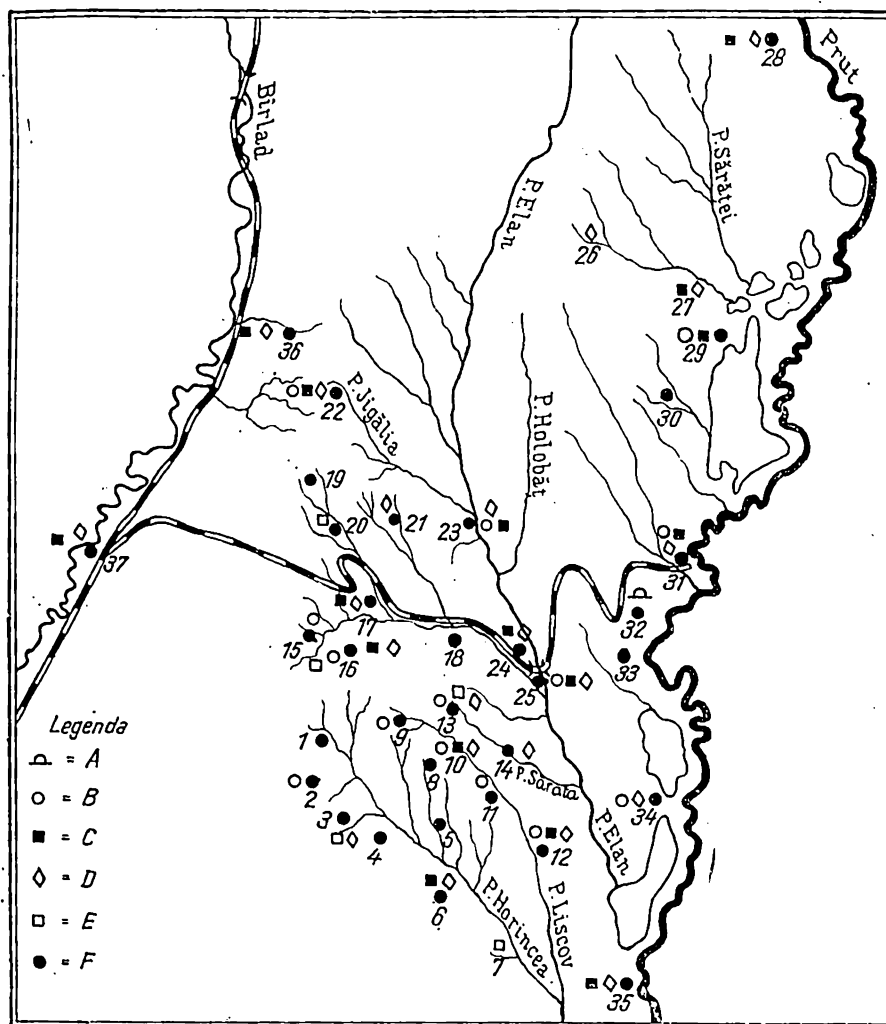

Fig. 1. — Harta descoperirilor [arheologice din stepa colinară Horincea-Elan-Prut și Valea Birladului: A, necropolă din secolul al V-lea; B, așezări din secolele V—VI; C, așezări din secolele VI—VII; D, așezări din secolele VII—VIII; E, așezări din secolele VIII—IX; F, așezări din secolele IX—XI. Numerele din hartă corespund cu cele din text.

Pasta, de culoare brun-cărămizie, conține pietricele. Buza este evazată, rotunjită și cu decor interior, alcătuit dintr-un fascicul vălurit. Pe vase sînt incizate fascicule orizontale și vălurite. Prezintă trăsăturile culturii Dridu.

5. *Sipeni*, comuna Blăgești (județul Vaslui)

În marginea de NE a satului, lângă școală, în poziție înaltă, s-a descoperit o așezare cu o ceramică din secolele IX—X, care prezintă asemănare cu cultura Dridu.

6. *Comănești*, comuna Gănești (județul Galați)

Pe locul numit „Izvoare” se găsește o așezare din secolele VI—VII, VII—VIII și IX—X. Ceramica secolelor VI—VII și VII—VIII are analogii în cultura Hlincea I, iar din secolele IX—X se remarcă un vîrf de săgeată din fier (fig. 12/6), precum și ceramica cu similitudini în cultura Dridu.

7. *Cristești*, comuna Gănești (județul Galați)

a) La marginea nordică a satului, în pantă lină, au apărut fragmente ceramice din secolele VIII—IX. Fragmentele provin din vase lucrate cu mîna și la roata înceată, unele conținînd cioburi pisate, iar altele pietricele. Prezintă similitudini cu cultura Hlincea I tîrzie.

b) În marginea estică a satului se află o altă așezare ¹⁰ din aceeași perioadă (secolele VIII—IX) și care corespunde tot culturii Hlincea I tîrzie.

VALEA SATULUI ȚUȚCANI

8. *Țuțcani*, comuna Mălușteni (județul Vaslui)

În vatra satului, între cooperativă și școală, pe un teren cu o poziție joasă, s-a descoperit o așezare din secolele IX—X ¹¹. Ceramica provine din vase lucrate la roata înceată, care prin compoziție, culoare, forme și ornament corespunde culturii Dridu.

VALEA LIȘCOV

9. *Mălușteni* (județul Vaslui)

La punctul numit „Leaua” ¹², de asemenea pe o poziție joasă, s-au descoperit materiale ceramice din secolele V—VI și IX—X. Fragmentele ceramice din secolele V—VI provin din vase lucrate la roată, pasta fiind cenușie și cu pietricele în conținut. Buza este rotunjită și evazată sau în formă de colac. Prezintă unele analogii cu cultura Ipotești-Cîndești.

¹⁰ S-au descoperit și materiale aparținînd culturii Sîntana de Mureș.

¹¹ Din cuprinsul așezării provin materiale din epoca bronzului, din secolele II—III e.n., din secolul al IV-lea

și probabil din secolul al V-lea.

¹² Aici este o întinsă așezare cu materiale aparținînd culturilor Criș, Cucuteni A, Hallstatt, precum și din secolele II—III—IV e.n.

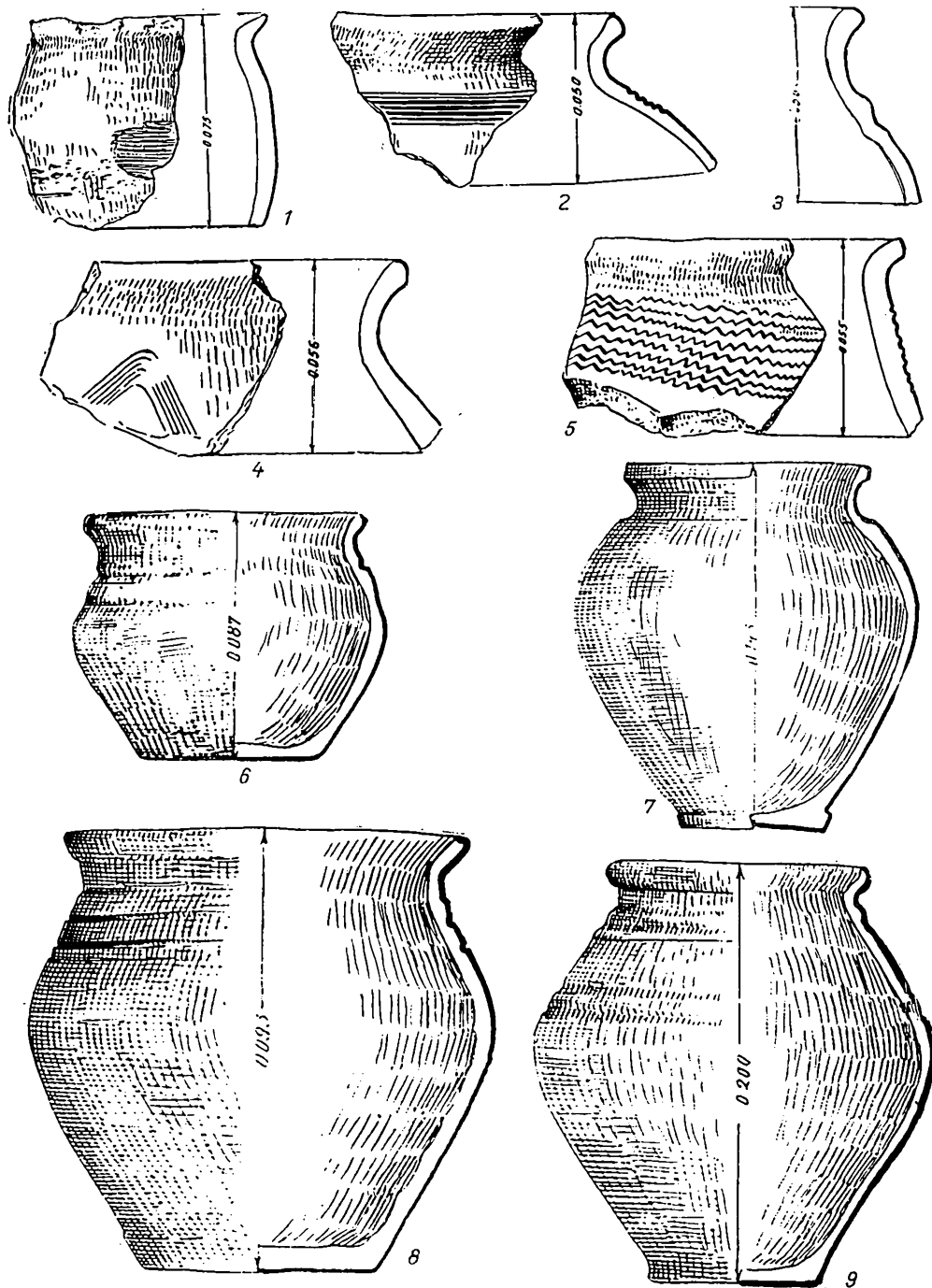

Fig. 2. — Ceramică din secolele V—VI; 1—2, 4, Igești; 3, Murgeni; 5, Birlălești; 6—7,9, Bogdănești; 8, Fălciu,

Caracteristic pentru secolele IX—X este un fragment de la buza unei găleți de lut. Este muchiată, îngroșată spre interior, unde are uréchea de agățat. Pasta conține pietricele și are culoarea cenușiu deschisă în interior și cărămizie la suprafață. Începînd de sub muchia buzei, peste inciziile orizontale, s-a tras un fascicul nalt-vălurit (fig. 11/15). Aceste materiale se încadrează în cultura Dridu.

10. *Mănăstirea*, comuna Mălușteni (județul Vaslui)

a) La circa 600 m sud-est de sat, de o parte și de alta a pîrului Lișcov, s-a descoperit o așezare ¹³ cu materiale caracteristice secolelor V—VI, VII—VIII, IX—X și XI.

Din secolele V—VI provin fragmente din vase lucrate la roată, a căror pastă nisipoasă și cu pietricele este de culoare cenușie și brun-gălbuie. Umărul este reliefat și buza foarte puțin evazată, terminîndu-se prin rotunjire. Decorul este redat prin incizii (fig. 4/1).

Multe fragmente ceramice aparțin secolelor VI—VII și provin din vase lucrate cu mîna și la roată. Un fragment dintr-un vas lucrat cu mîna, care redă profilul unui vas-borcan, este de culoare brun-gălbuie, iar pasta conține multe cioburi pisate și foarte puține pietricele. Peste umărul profilat puțin se răsfrînge buza, care este alveolată cu un băț ascuțit (fig. 6/2). Alt fragment provine dintr-o tupsie (fig. 4/7).

Alte fragmente sînt lucrate la o roată înceată (secolele VII—VIII), dintr-o pastă nisipoasă și cu pietricele, avînd ca decor fascicule vălurite. Toate aceste materiale corespund culturii Hlincea I.

Din secolele IX—XI provin: un brăzdar de plug din fier, cu marginile sudate și cu un început de asimetrie (fig. 17/8), mai multe împungătoare de os și fusaiole din lut. Atrage atenția un vas întregibil (fig. 8/4), precum și multe fragmente ceramice, care corespund culturii Dridu.

b) În continuarea văii, la sud, pe stînga Lișcovului se află o altă așezare din secolele IX—X ¹⁴. Fragmentele ceramice cu multe pietricele în compoziția pastei sînt de culoare brun-roșcată, iar decorul constă din benzi orizontale și vălurite, unele larg vălurite și executate cu un pieptene fin. Există și aici similitudini cu cultura Dridu.

11. *Igești*, comuna Blăgești (județul Vaslui)

a) La punctul „Scîndureni“, în pantă lină, s-a descoperit o așezare cu materiale din secolele V—VI și IX—X ¹⁵.

Din secolele V—VI provin fragmente ceramice din vase lucrate cu roata. Pasta este nisipoasă și cu pietricele de culoare cenușie sau maro. Profilul umărului este bine reliefat, despărțit de gît printr-un prag, buza evazată și rotunjită. Alte fragmente sînt lucrate la roata înceată dintr-o pastă cenușie amestecată cu pietricele. Umărul este foarte puțin profilat, iar buza teșită în afară (fig. 2/1—2,4).

¹³ Se află și materiale din epoca bronzului și din secolele II—III—IV e.n.

¹⁴ Se află și materiale din secolul al IV-lea e.n. și probabil din secolul al V-lea.

¹⁵ Într-o întinsă așezare se află materiale din Precucuteni și Protocucuteni, bronz, Hallstatt, Latène și secolul al IV-lea e.n.

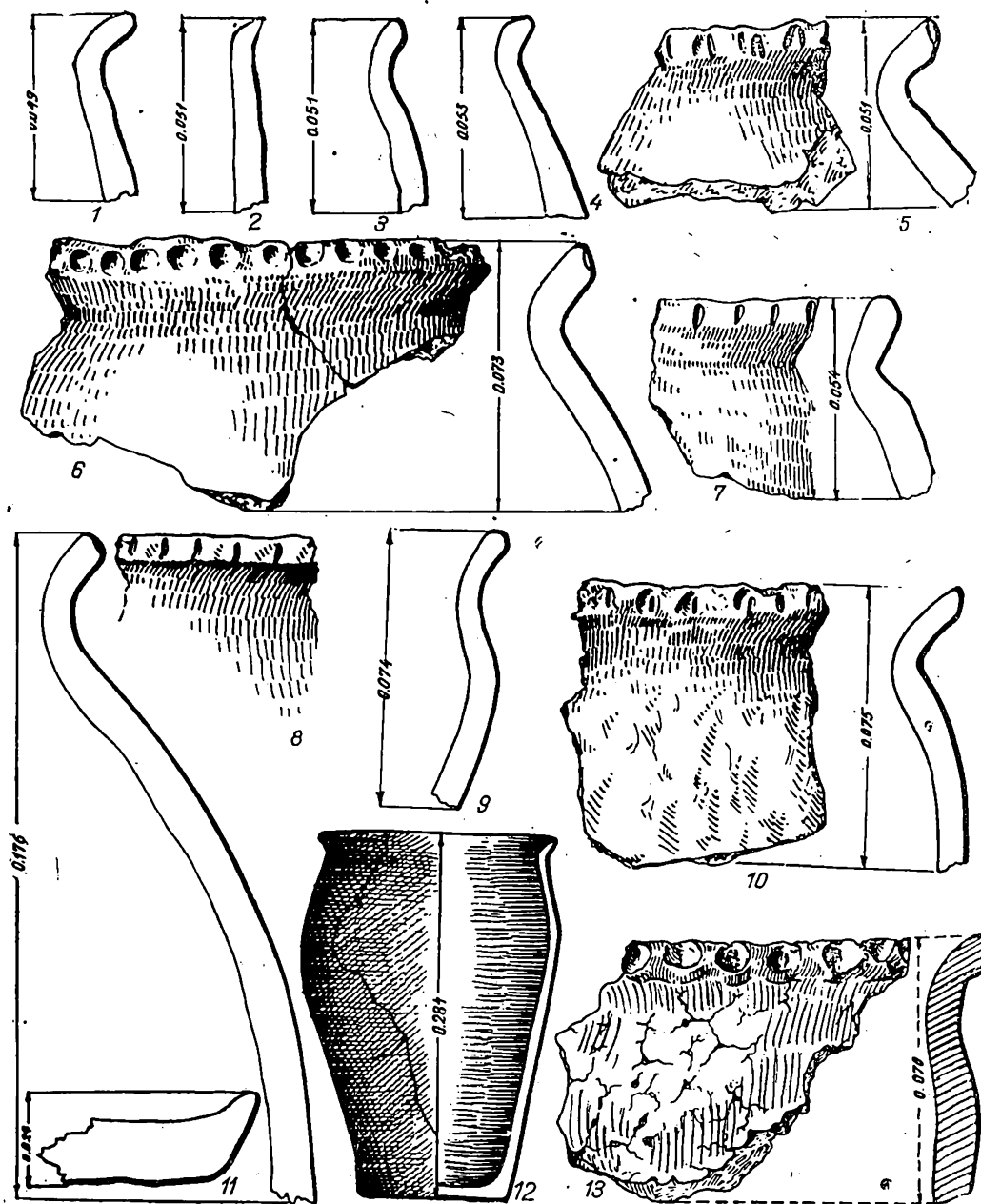

Fig. 3. — Ceramică din secolele VI–VII; 1, 13, Murgeni; 2, Brlălești; 3–4, 11, Sărățeni; 5, 10, Vădeni-Murgeni; 6, Vădeni-Prut; 7, Epureni; 8–9, Pojorăni; 12, Zorleni.

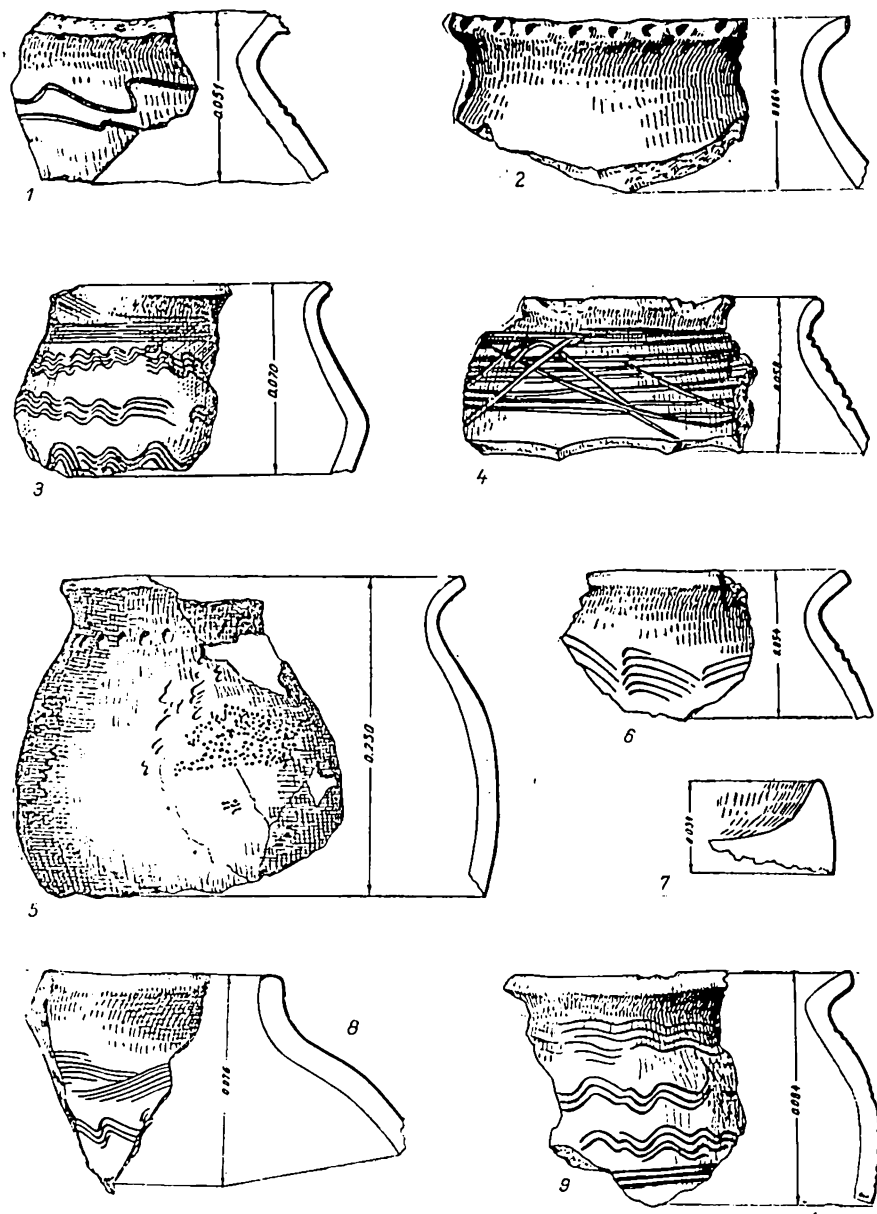

Fig. 4. — Ceramică din secolele VI—VII; 1, 7, Mânăstirea; 2, 5, Pojorâni; 3, Fălciu; 4, Do-dești; 6, Vădeni-Murgeni; 8, Sărățeni; 9, Vădeni-Prut.

Fundul vaselor este plat și deseori tăiat cu sfoara. Un fragment este lucrat cu mâna, din pastă cu cioburi pisate de culoare brun-cenușie. Buza este foarte puțin evazată, subțiată și rotunjită. Decorul este redat dintr-o incizie adâncă, neregulată.

Unele fragmente prezintă analogii cu tipul Bratei, iar altele cu cultura Ipoțești-Cîndești. S-a găsit și o garnitură de curea din bronz (fig. 12/1).

Din secolele IX—X datează fragmente ceramice care provin din vase lucrate la roata înceată. Pasta, brun-cărămizie, conține pietricele. Buza este rotunjită și evazată. Decorul este realizat prin incizii orizontale sau vălurite. Din același context provine o fusaiolă plată, roșcată, și una fragmentară, tot plată, din piatră de riu (fig. 14/2). S-au găsit, de asemenea, două împungătoare din os (fig. 13/10).

b) În marginea de vest a satului, „La iazul lui Stoian”¹⁶, în jurul unor puterice izvoare, se află, pe o poziție înaltă, o așezare din secolele IX—X. Prin tehnica de lucru, forme și decor, aceste materiale au analogii cu cultura Dridu.

12. Blăgești (județul Vaslui)

a) La izvoarele pârului Crețana, în pantă lină, se află o așezare¹⁷ din secolele VI—VII și IX—X. Din secolele VI—VII provin fragmente ceramice care își găsesc analogii în cultura Hlincea I, iar cele din secolele IX—X prezintă trăsăturile culturii Dridu.

b) Pe cursul mijlociu al aceluiași pârâu se află o altă așezare cu materiale din secolele VII—VIII și IX—X.

Din secolele VII—VIII provin fragmente ceramice din vase lucrate cu mâna și la roată. După tehnica de lucru, forme și ornament, aceste materiale au analogii cu cultura Hlincea I.

Multe fragmente ceramice aparținând secolelor IX—X provin din vase lucrate la roata înceată. Pasta este nisipoasă și cu pietricele, având culoarea cărămizie-roșcată. Buza se prezintă evazată și rotunjită. Decorul este variat: incizii orizontale până aproape de fund, fascicule vălurite și întretăiate. Are analogii cu cultura Dridu.

c) La ieșirea pârului în șesul Elanului se află o a treia așezare din secolele VII—VIII și IX—X¹⁸.

Ceramica din secolele VII—VIII se caracterizează prin aceea că unele fragmente au în compoziția pastei cioburi pisate, iar altele, pietricele. Ornamentul este realizat prin incizii larg vălurite și întretăiate și prin fascicule orizontale și vălurite, care se succed (fig. 6/12, 13). Aceste materiale își găsesc analogii în cultura Hlincea I.

Fragmentele ceramice din secolele IX—X de culoare brun-cenușie cu pete cărămizii au multe pietricele în compoziție. Buza este rotunjită, iar decorul este realizat prin incizii care par elicoidale. Materialele au analogii cu cultura Dridu.

d) Pe locul numit „Rîpa Frasinului”, în panta care coboară lin spre șesul Elanului, s-a descoperit o așezare cu materiale din secolele V—VI și IX—X¹⁹.

¹⁶ Se mai găsesc materiale din secolele II—III e.n.

¹⁷ Tot aici s-au descoperit și materiale din secolele II—III—IV și din secolul al XVII-lea.

¹⁸ Se găsesc materiale din epoca bronzului, din secolul al IV-lea și probabil din secolul al V-lea.

¹⁹ Se găsesc materiale din cultura Sîntana de Mureș.

Din secolele V—VI provin mai multe fragmente din vase lucrate cu mîna și la roată. Cele lucrate cu mîna au culoarea brun-cenușie, cu cioburi în conținut și cu buza ușor răsfrîntă și rotunjită. Vasele lucrate la roată au culoarea cenușie

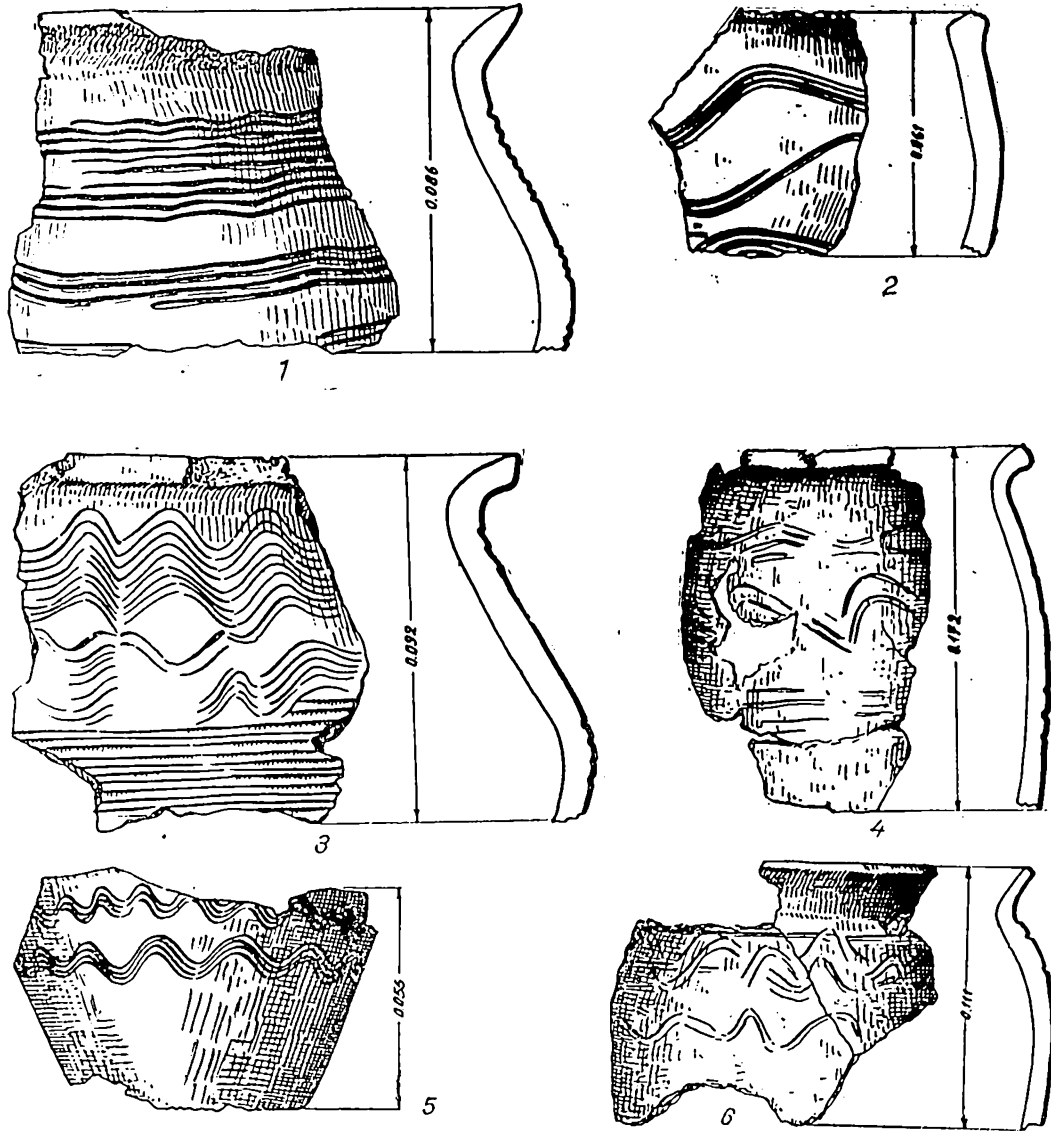

Fig. 5. — Ceramică din secolele VI—VII: 1, Sărățeni; 2, 4, Murgeni; 3, 6, Fălcu; 5, Pojorâni.

și cu multe pietricele în compoziție. Buza este evazată și ușor îngroșată. Decorul unui fragment este redat printr-un fascicul orizontal pe umărul vasului, iar altu printr-o incizie în val pe gît. Par să existe unele analogii cu cultura Ipotești-Cindești.

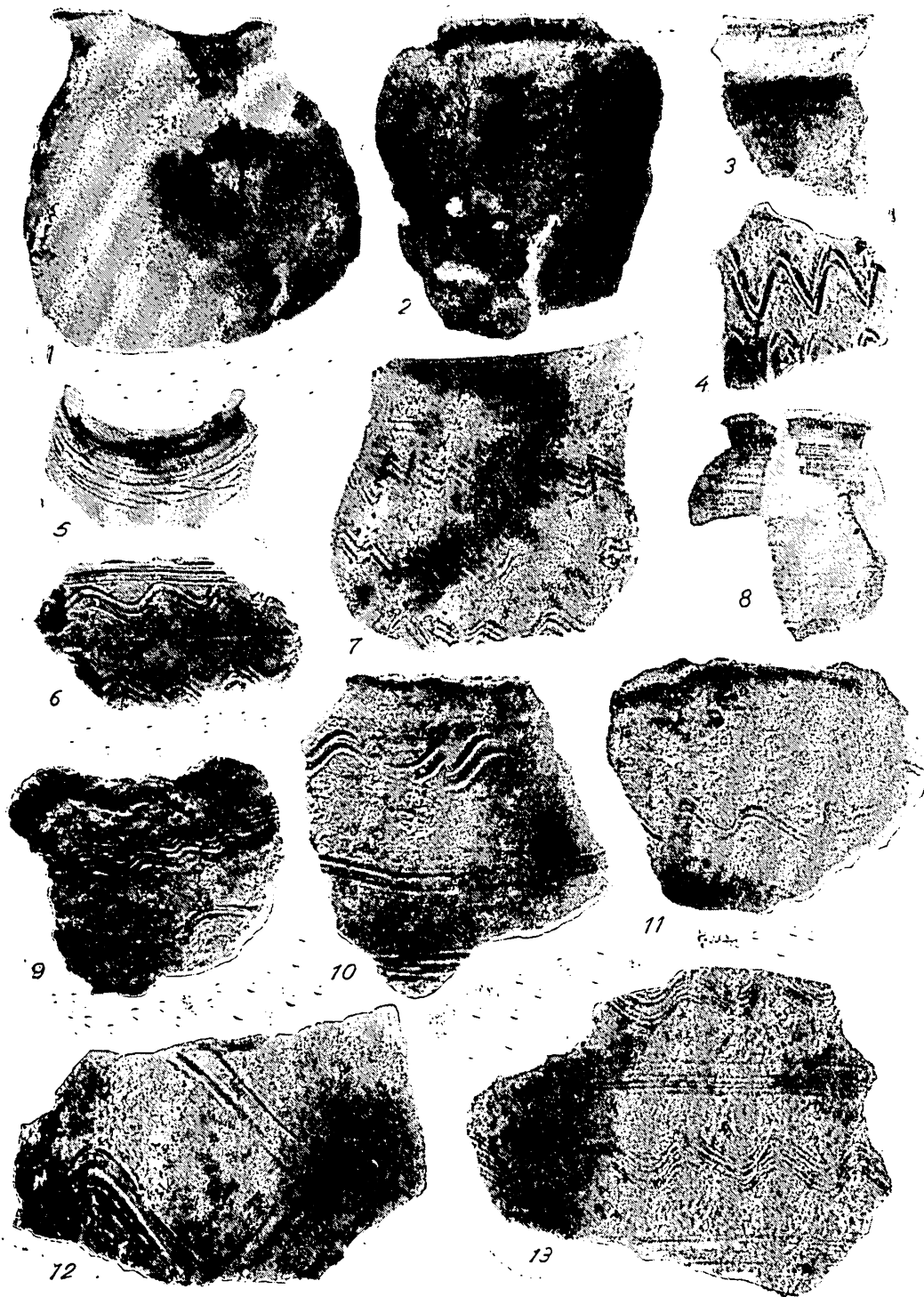

Fig. 6. — Ceramică din secolele VI—VII (1—2, 4—5, 7, 9—10) și VII—VIII (3, 6, 8, 11—13): 1, Pojorâni; 2, Mănăstirea; 3, Epureni; 4—5, Dodești; 6, Vădeni-Murgeni; 7, 10, Fălcui; 8, Sărățeni; 9, Horga; 11, Lățești; 12—13 Blăgești.

Din secolele IX—X provin de asemenea multe fragmente din vase lucrate cu roata înceată, avînd în compoziție pietricele. Culoarea este brun-roșcată. Decorul este realizat prin incizii orizontale, fascicule orizontale și vălurite. S-au găsit în același context fusaiole plate și bitronconice. Găsim similitudini cu cultura Dridu.

VALEA SĂRATEI

13. Sărățeni, comuna Murgeni (județul Vaslui)

a) În jurul școlii, pe malurile pîrului, se află o așezare cu materiale din secolele V—VI, VII—VIII și IX—XI ²⁰.

Fragmentele aparținînd secolelor V—VI provin din vase lucrate la roată, dintr-o pastă brun-cărămizie și cenușie, amestecată cu pietricele. Buza este rotunjită și puțin evazată (fig. 4/8). Fundul este plat și tăiat cu sfoara.

Din secolele VII—VIII provin fragmente ceramice care după tehnica de lucru, forme și decôr se asociază culturii Hlincea I. Atrage atenția un vas întregibil, mare, cu gura largă, fundul mai îngust și plat, iar umărul puțin proeminent. Buza este evazată și rotunjită. Decorul este realizat prin benzi vălurite. Se remarcă elemente protodridu (fig. 6/8, 7/7).

Secolelor IX—XI le aparține ceramica de uz casnic și lustruită. Fragmentele ceramice de uz casnic provin din vase-borcan lucrate la roata înceată. Pasta de culoare cărămizie conține pietricele. Umerii sînt proeminenți, iar buza evazată mai mult sau mai puțin, se termină prin rotunjire sau muchii. Decorul este variat (fig. 15/5, 13). Fragmentele ceramice lustruite provin, de asemenea, din vase lucrate la roată. Culoarea este cenușie, iar buza rotunjită. Materialele prezintă similitudini cu cultura Dridu.

b) În grădina locuitorului Ion Ticău, ca și peste pîrîu ²¹, s-au descoperit materiale din secolele V—VI, VI—VII, VII—VIII și IX—XI.

Fragmentele ceramice din secolele V—VI provin din vase lucrate la roată din pastă brun-cenușie cu nuanțe de cărămiziu și cu pietricele în compoziție. Ornamentul este redat prin incizii orizontale și larg vălurite.

Din secolele VI—VII provin multe fragmente ceramice din vase lucrate cu mîna și la roată. Pasta vaselor lucrate cu mîna este friabilă, conține multe cioburi pisate și are culoarea cenușie spre negru. Pereții sînt groși și mai ales fundul. Buza este puțin evazată, cu și fără alveole (fig. 3/3—4). S-a găsit, de asemenea, un fragment de tipsie (fig. 3/11).

Fragmentele lucrate la roată provin din partea superioară a vaselor. Forma lor este bitronconică accentuată, fără gît, iar buza teșit-evazată se rotunjește. Ornamentul este realizat prin incizii orizontale și vălurite (fig. 5/1). Materialele din această perioadă corespund culturii Hlincea I.

Secolele VII—VIII sînt reprezentate prin fragmente de vase lucrate la roată. Pasta conține pietricele și are culoarea brun-cenușie cu nuanțe cărămizii. Umărul

²⁰ S-au descoperit materiale caracteristice culturii Sintana de Mureș.

²¹ Sînt prezente cultura Sintana de Mureș și urme de locuire din secolul al XVII-lea.

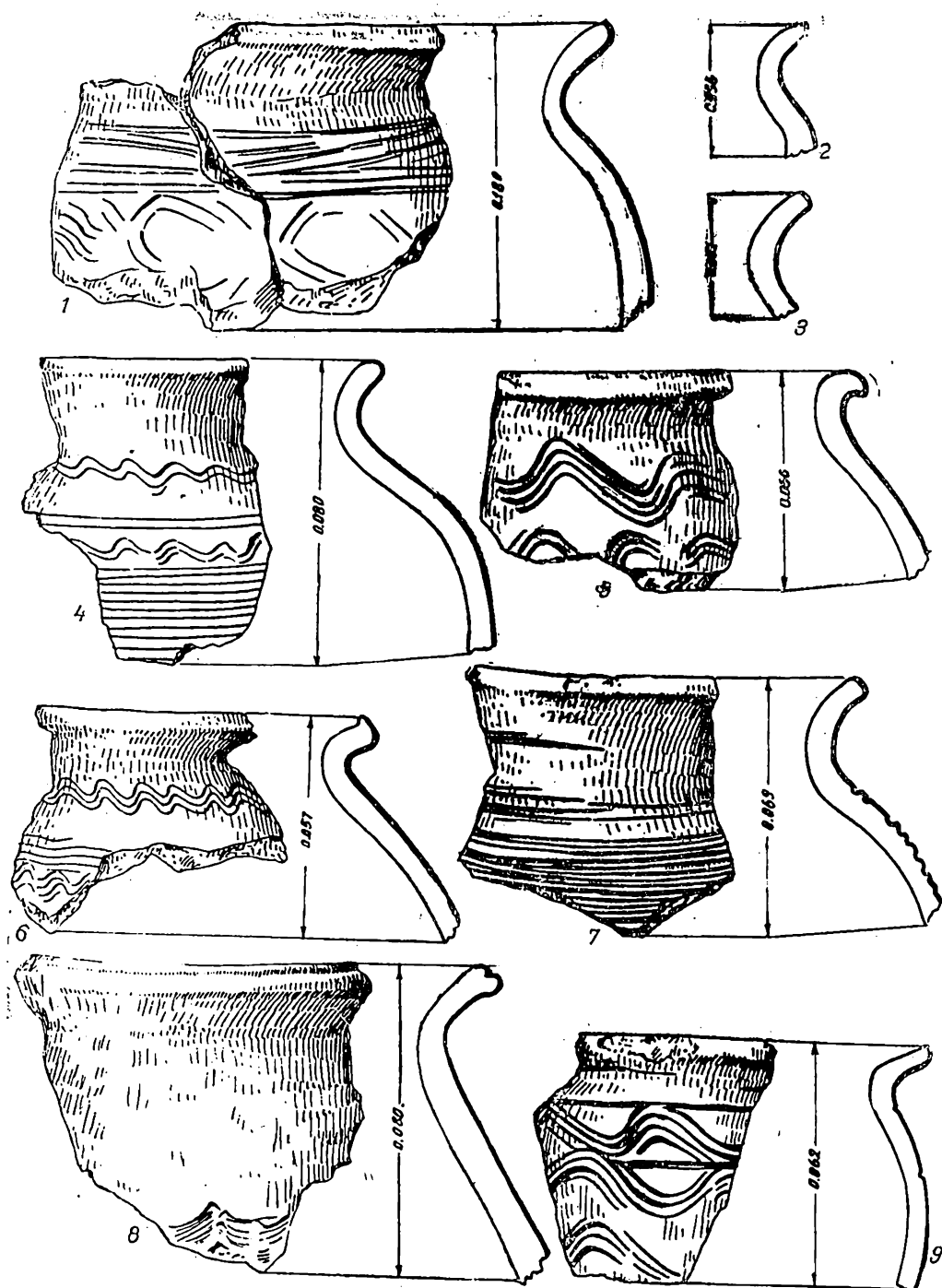

Fig. 7. — Ceramică din secolele VII — VIII: 1, Epureni; 2, Murgeni; 3, Aldești; 4, 6 — 7, 9, Sărățeni; 5, Giurcani; 8, Cîrja.

bine conturat, buza răsfrîntă în afară de obicei se rotunjește (fig. 7/4, 6, 9). Prezintă elemente protodridu.

Din secolele IX—XI provin, de asemenea, multe fragmente de vase din ceramică de uz casnic și lustruită (fig. 10/6, 13; 11/10; 15/10).

Atrage atenția o monedă găsită aici, din bronz, din timpul lui Mihail Paflagonianul (1034—1041) (fig. 16).

Aceste materiale prezintă analogii cu cultura Dridu.

14. Lățești, comuna Murgeni (județul Vaslui)

a) De o parte și de alta a pîrului Sărata, în jurul dispensarului veterinar, s-a descoperit o așezare din secolele IX—XI²². Fragmentele ceramice provin din vase lucrate la roata înceată, din pastă cu multe pietricele, avînd culoarea brun-roșiatică la suprafață și cenușie în spărtură. Buza evazată se termină în muche sau rotunjit. Elementele decorative, folosind tehnica inciziei, constau din linii și benzi orizontale, vălurite, și benzi vălurite în interiorul buzei (fig. 10/11; 15/4). Întregul material are analogii cu cultura Dridu.

b) La circa 2 km sud-est de sat, pe stînga pîrului Sărata, în poziție joasă, se găsește o așezare²³ cu ceramică din secolele VII—VIII corespunzătoare culturii Hlincea I.

c) Mai departe, unde pîrul Sărata iese din șesul Elanului, pe locul numit „La colonel”²⁴, poziție joasă, se află o așezare din secolele VII—VIII și IX—X. Ceramica secolelor VII—VIII (fig. 6/11) are analogii cu cultura Hlincea I, iar cea din secolele IX—X cu cultura Dridu.

VALEA BÎRLĂLEȘTI

15. Bursuci, comuna Epureni (județul Vaslui)

Pe locul numit „Cărămidărie”, poziție joasă, se află o așezare cu materiale din secolele V—VI, IX—X și XI.

Din secolele V—VI provin fragmente ceramice din vase lucrate la roată, de culoare cenușie și cu pietricele în compoziție. Buza este evazată și rotunjită. Aceste materiale au unele similitudini cu cultura Ipotesti-Cîndești.

Din secolele IX—XI provin foarte multe fragmente ceramice din vase lucrate la roată înceată, de culoare brun-roșcată și cu multe pietricele în compoziție. Decorul este variat: incizii orizontale dispuse aproape peste tot, incizii orizontale în fascicule sau vălurite și incizii dispuse în rețea (fig. 10/4; 15/8).

Din același context provin mai multe fragmente din căldări de lut. Compoziția pastei și culoarea nu se deosebește de a vaselor descrise mai sus. Decorul este realizat de asemenea prin incizii orizontale și vălurite (fig. 11/8, 9, 12). Tot aici s-au găsit mai multe fusaiole și un vîrf de săgeată din fier (fig. 12/5).

Aceste materiale au analogii cu cultura Dridu.

²² Sînt și materiale din cultura Sîntana de Mureș.

²³ Se găsesc și materiale care aparțin epocii bronzului.

²⁴ Este prezentă cultura Sîntana de Mureș.

16. *Bîrlălești*, comuna Epureni (județul Vaslui)

a) Pe panta vestică a dealului Ciomaga, poziție înaltă, pe locul numit „Sturza”²⁵, s-a găsit o garnitură de cirea din bronz (fig. 17/2), databilă în secolul al VI-lea.

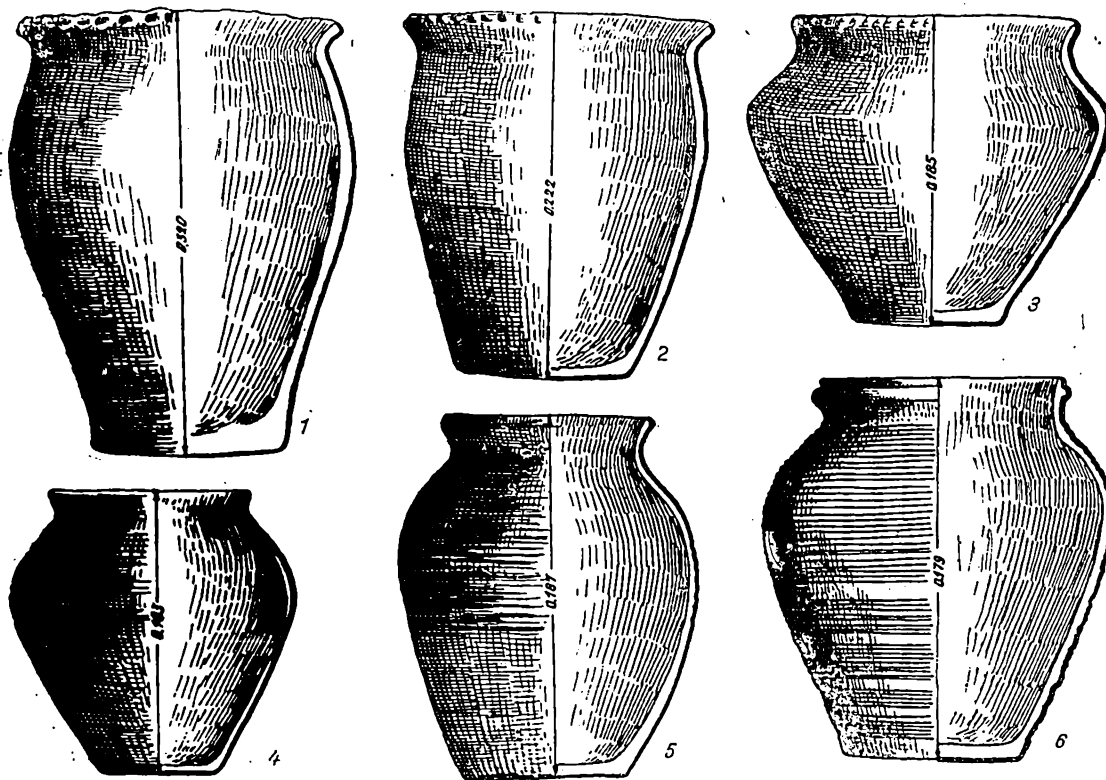

Fig. 8. — Ceramică din secolele VII—VIII (1—3, 5) și IX—X (4, 6): 1, 5, Fălciu; 2, Vădeni-Prut; 3, Pojorâni; 4, Mănăstirea; 6, Epureni.

b) În lungul satului, pe ambele părți ale pîrîului, în poziție joasă, se află o întinsă așezare²⁶ cu materiale din secolele VI—VII, VII—VIII, IX—X și XI.

Din secolele VI—VII provin diverse fragmente din vase lucrate cu mîna, din pastă grosieră, friabilă și alveolată pe buză.

Din secolele VII—VIII provin, de asemenea, multe fragmente din vase lucrate la roata înceată, conținînd pietricele și uneori cioburi pisate. Decorul este realizat prin incizii orizontale sau vălurite dispuse în fascicule. Întregul material are analogii cu cultura Hlincea I.

În mai mare măsură este reprezentată ceramica secolelor IX—XI. Multe fragmente, datînd din această perioadă, provin din vase-borcan de culoare brun-

²⁵ Găsim aici cultura Cucuteni, Hallstatt, Latène.

²⁶ Se găsesc și materiale din epoca bronzului și din secolul al IV-lea e.n.

roșcată și cu pietricele în conținut. Umerii vaselor sînt proeminenți, buzele evazate și mai ales rotunjite. Decorul este realizat prin incizii orizontale, care merg pînă aproape de fund, prin fascicule vălurite care suprapun pe cele orizontale sau prin incizii dispuse în rețea (fig. 11/7). Din aceeași pastă și cu același decor variat provin multe fragmente de căldări de lut (fig. 11/11, 13—14). Aceste materiale își găsesc analogii în cultura Dridu.

c) Pe locul numit „Stanția”²⁷, poziție joasă, s-a descoperit o așezare cu materiale din secolele V—VI, VI—VII și VIII—IX.

Din secolele V—VI provin o serie de fragmente ceramice din vase lucrate la roată. În compoziția pastei intră pietricele și uneori calcar. Culoarea este cenușie. Buza evazată se termină în general rotunjită. În mod deosebit atrage atenția un fragment care păstrează tradiția ceramicii cenușii a culturii Sintana de Mureș (fig. 2/5). Prezintă unele similitudini cu cultura Ipotești-Cindești.

Fragmentele ceramice din secolele VI—VII (fig. 3/2) și VIII—IX, prin tehnica de lucru, forme și ornament au analogii cu cultura Hlincea I.

17. *Epureni* (județul Vaslui)

a) La gura văii „Moașca”²⁸, care se pierde în șesul Florenței, s-a descoperit o așezare cu materiale din secolele VII—VIII și IX—X.

Din secolele VII—VIII provin o serie de fragmente ceramice din vase lucrate la roată, dintr-o pastă care conține pietricele, dar mai ales cioburi pisate. Culoarea este brun-gălbuie cu nuanțe de cărămiziu la suprafață și cenușiu spre negru în interior. Pereții vaselor sînt groși, ca și fundul, care este plat. Ornamentul folosește tehnica inciziei orizontale sau vălurite. Prezintă similitudini cu cultura Hlincea I.

Fragmentele ceramice din secolele IX—X provin din vase lucrate la roata înceată dintr-o pastă nisipoasă și cu multe pietricele. Culoarea este brun-roșcată. Gîtul este scurt, iar buza rotunjită sau în muchii se răsfrînge în afară. Decorul este redat prin incizii orizontale care merg pînă aproape de fund, prin fascicule orizontale și vălurite. Fundul este plat sau concav (fig. 18/6). Din aceeași pastă s-a găsit un fragment dintr-o căldare cu pereții subțiri și cu găuri pentru agățat (fig. 18/5). Un fragment din pastă cenușie, fină, imită nitul unei căldări de metal. În același context s-a găsit și o lamă de cuțit din fier (fig. 12/4) și un vîrf de săgeată din fier (fig. 12/3). Aceste materiale își găsesc analogii cu cultura Dridu.

b) Pe locul numit „Rîpa galbenă”²⁹, în poziție joasă, s-a descoperit o așezare cu materiale din secolele VI—VII, VII—VIII și IX—X.

Din secolele VI—VII și VII—VIII provin fragmente ceramice care prin tehnica de lucru, forme și ornament își găsesc analogii în cultura Hlincea I (fig. 3/7, 6/3).

Fragmentele ceramice din secolele IX—X își găsesc analogii în cultura Dridu.

c) La confluența pîriului Șoldeni cu Florența s-a descoperit o așezare³⁰ din secolele VII—VIII (fig. 7/1) și secolele IX—XI.

²⁷ Se mai găsesc materiale pre- și protocucuteni, precum și din cultura Sintana de Mureș.

²⁸ Se mai găsesc materiale din secolele II—III e.n. și din secolele XVII—XVIII.

²⁹ Se găsesc materiale aparținînd culturii Sintana de Mureș.

³⁰ Se găsesc materiale din epoca bronzului, Hallstatt Latène, secolul al IV-lea e.n. și din secolele XVII—XVIII

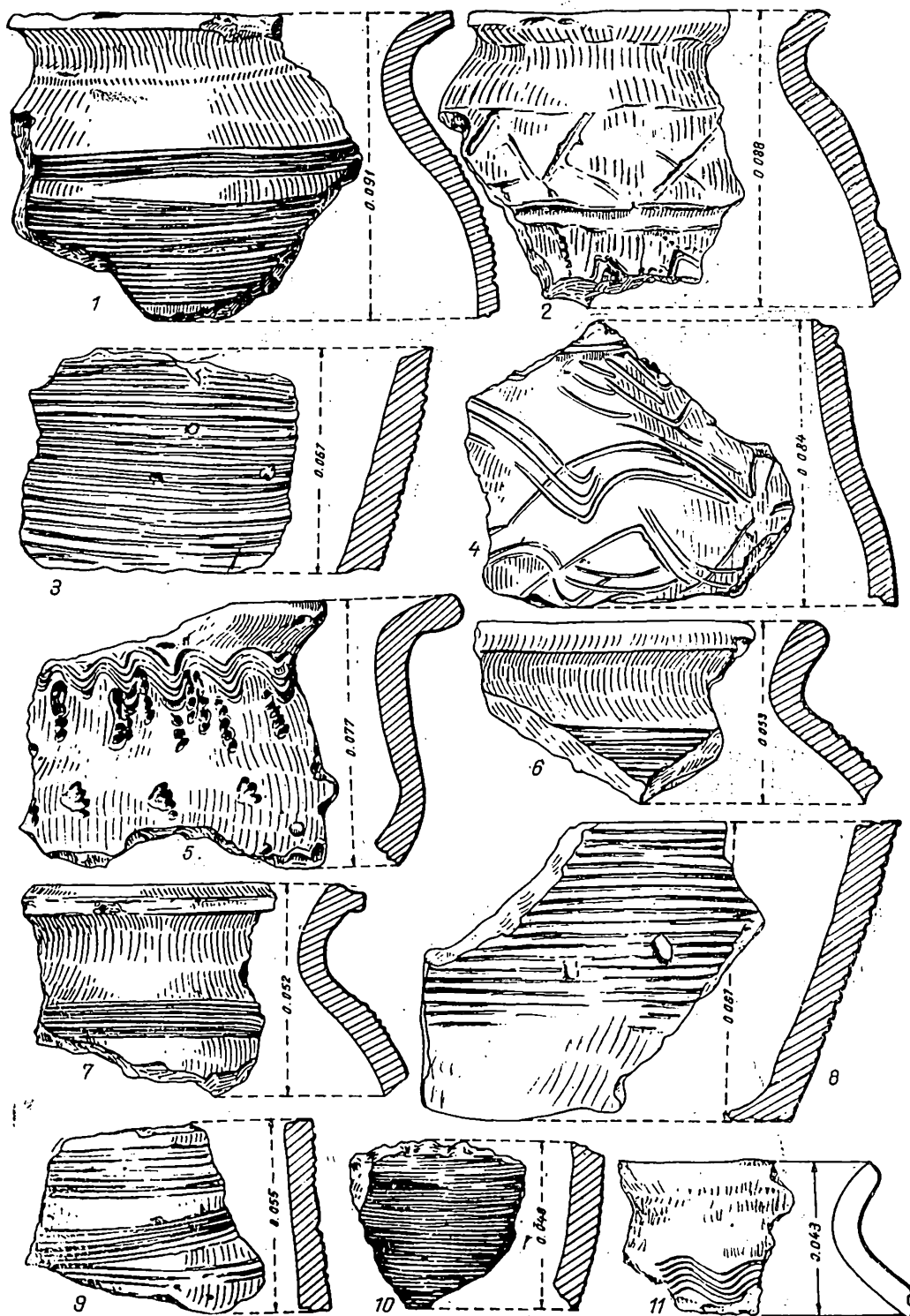

Fig. 9. — Ceramică din secolele VII–VIII (1–2, 4–5) și IX–X (3, 6–11): 1–10, Murgeni; 11, Bozia.

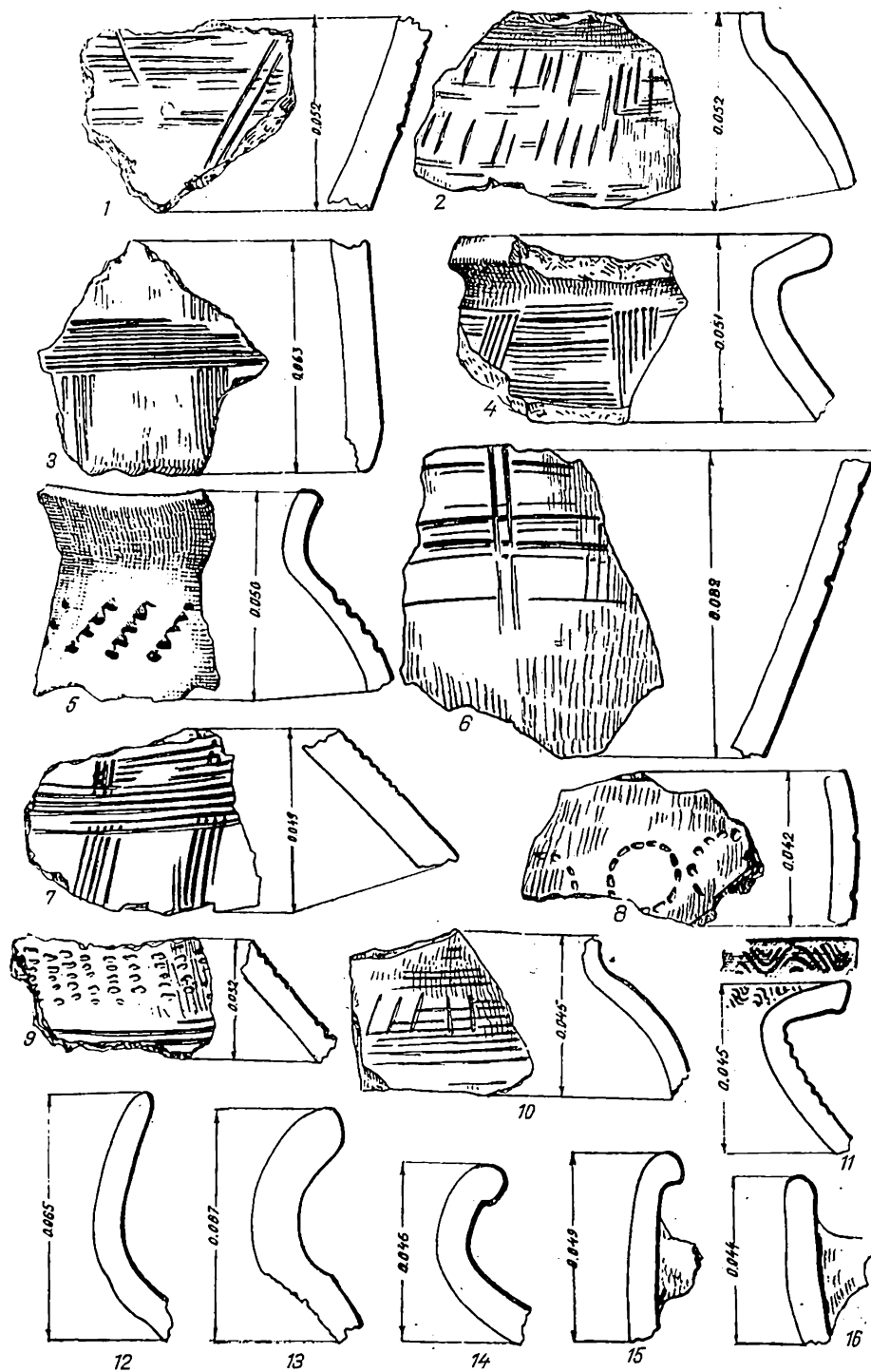

Fig. 10. — Ceramică din secolele IX—X: 1, 9, 14, Vădeni-Murgeni; 2, Mănăstirea; 3, Murgeni; 4, Bursuci; 5, Pojorâni; 6, 13, Sărățeni; 7, 10, 12, 15, Epureni; 8, Cırja; 11, Lățești; 16, Fălcu.

În urma unei lucrări obștești s-a dat peste un bordei la adâncimea de 0,72 m, din care s-au recoltat următoarele materiale : multe fragmente ceramice care provin din vase lucrate la roata înceată, unele din ele putînd fi întregite într-un vas (fig. 8/6) ; două fragmente ceramice din pastă fină cenușie ; două fusaiole bitronconice (fig. 14/5), din care una fragmentară ; trei împungătoare din os (fig. 13/4, 7, 12) și un capăt de mîner de os (fig. 13/8 ; 17/4).

Ceramica de uz casnic provine din vase-borcan. Pasta din care sînt făcute vasele conține nisip și pietricele, avînd culoarea brun-cenușie și, mai ales, cărămiție. Buza este evazată în diferite forme, terminîndu-se prin rotunjire și mai rar prin muchii. Decorul este variat : vasul întregit (fig. 8/6) este ornat prin incizii orizontale, care merg pînă aproape de fund ; alte forme : fascicule orizontale și vălurite trase cu un pieptene fin ; incizii dispuse în rețea ; caneluri în zigzag trase pe gît și urmate de incizii orizontale (fig. 10/3, 7, 10). Cele două fragmente de ceramică cenușie, fină, provin din vase diferite. Buza este rotunjită, iar la unul se observă toarta ruptă (fig. 10/12, 15).

În mod deosebit atrage atenția capătul de mîner din os, străpuns de o gaură și decorat cu o linie ondulată incizată asociată cu împunsături (fig. 13/8 ; 17/4).

Materialele găsite aici au analogii cu cultura Dridu.

18. *Satul 23 August*, comuna Murgeni (județul Vaslui)

La punctul „Măgeana”³¹, lîngă izvoarele pîriului, s-a descoperit o așezare din secolele IX—X, de unde s-au recoltat mai multe fragmente ceramice care prin tehnica de lucru, forme și ornament corespund culturii Dridu.

VALEA FEDEȘTI-HORGA

19. *Fedești*, comuna Șuletea (județul Vaslui)

În jurul șipotelor din vatra satului s-a descoperit o așezare din secolele IX—X³². În execuția vaselor s-a folosit roata înceată. Pasta vaselor conține nisip și pietricele. Culoarea este cenușie-cărămiție. Buza evazată se termină prin rotunjire sau muchii. Decorul este redat prin incizii orizontale peste care se suprapun fascicule în val (fig. 11/4—5). S-a găsit și o gresie verde pentru ascuțit. Aceste materiale au analogii cu cultura Dridu.

20. *Horga*, comuna Epureni (județul Vaslui)

a) Prin lucrările de îndreptare a drumurilor, în dreptul casei locuitorului Scorpie Manolache a apărut un bordei³³ care poate fi datat în secolele IX—X. Adâncimea bordeiului este de 0,70 m, cu latura nord-sud de 3,46 m. Podeaua bordeiului se află în solul brun și nu ajunge în solul galben. Lîngă latura nordică,

³¹ Se găsesc materiale aparținînd culturii Sîntana de Mureș.

³² Se găsesc materiale din secolul al IV-lea e.n.

³³ Se găsesc materiale din neolitic, bronz (cultura Noua), Latène, cultura Sîntana de Mureș și din epoca feudală (secolul al XVI-lea).

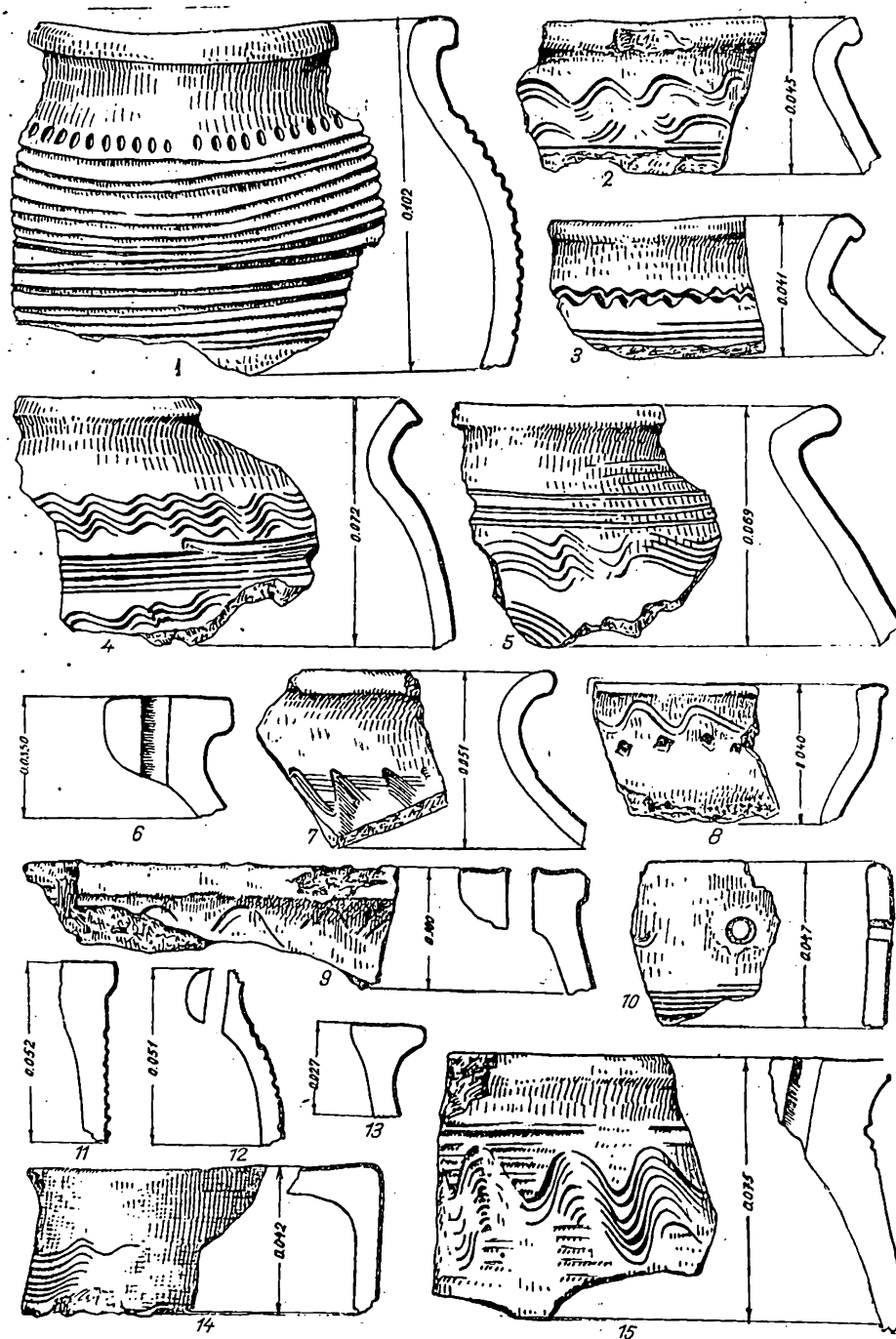

Fig. 11. — Ceramică din secolele IX—X: 1, Fălciu; 2, 6, Murgeni; 3, Epureni; 4—5, Fedești; 7, 11, 13—14, Birlălești; 8—9, 12, Bursuci; 10, Sărățeni; 15, Mălușteni.

la nivelul podelei, se află o vatră rotundă, cu diametrul de 0,72 m. Puțin concavă vatra conținea multă cenușă. Pe podea s-au găsit pietre împrăștiate și fragmente ceramice care provin din vase lucrate la roata înceată. Pasta fragmentelor conține multe pietricele, vasele sînt de culoare cenușie în spărtură și brun-cărămii-

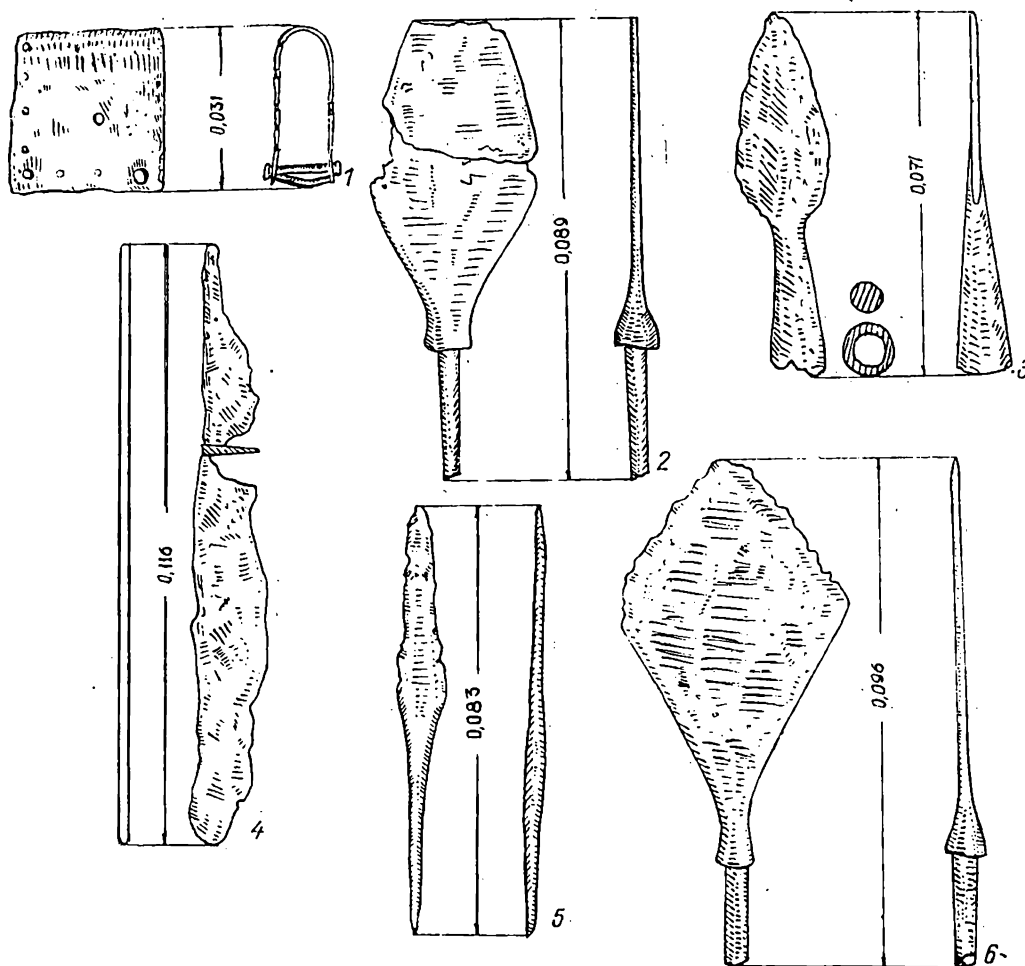

Fig. 12. — Obiecte de metal din secolele V—VII (1) și X—XI (2—7): 1, Igești; 2, Minzătești; 3—4, Epureni; 5, Bursuci; 6, Comănești.

zie la suprafață. Ornamentul este alcătuit din incizii orizontale, fascicule orizontale și vălurite. Fundul este plat sau concav. Materialele prezintă analogii cu cultura Dridu.

b) În marginea de sud a satului, lângă podul C.F.R., s-a descoperit o așezare³⁴ cu materiale din secolele VI—VII (fig. 6/9), care își găsesc analogii cu cultura Hlincea I.

³⁴ Sînt aici materiale din epoca Eneoliticului (cultura Neča), Hallstatt și din secolul al IV-lea.

VALEA BRĂITENI

21. *Șuletea* (județul Vaslui)

La circa 1 km SSE de sat, în poziție joasă, s-a descoperit o așezare³⁵ cu fragmente ceramice din secolele VII—VIII și IX—XI. Prin tehnica de lucru, forme și ornament, fragmentele ceramice din secolele VII—VIII au analogii cu cultura Hlincea I, iar cele din secolele IX—XI cu cultura Dridu. Un fragment de fund de vas mai păstrează o parte din marca olarului (parte dintr-un cerc). Tot aici s-a găsit și un împungător din os (fig. 13/2).

VALEA DODEȘTI-JIGĂLIA

22. *Dodești*, comuna Vișoara (județul Vaslui)

Pe locul numit „Șipot-Călugăreasca” s-a descoperit o așezare³⁶ cu materiale din secolele V—VI, VI—VII, VIII, IX—X și XI.

Din secolele VI—VII și VIII provin mai multe fragmente ceramice din vase lucrate cu mâna și la roată. Vasele lucrate cu mâna (fig. 6/4) au în compoziția pastei cioburi pisate, culoarea brună, iar buza alveolată având analogii cu cultura Hlincea I. Pe lângă alte fragmente ceramice lucrate la roată din secolele VI—VII, atrage atenția un fragment din partea superioară a unui vas, lucrat de asemenea la roată, din pastă cenușie, densă, relativ fină. Gîtul este scurt, iar buza evazată, nu prea mult, și rotunjită. Decorul este realizat prin incizii orizontale peste care se suprapun altele, care par larg vălurite (fig. 4/4; 6/5). Acest fragment prezintă o deosebită importanță deoarece pare să fie o continuare a ceramicii autohtone de tipul culturii Sîntana de Mureș.

Din secolele IX—XI provin o serie de fragmente ceramice din vase lucrate la roata înceată, avînd în compoziția pastei nisip și pietricele. Ca ornament apar inciziile în diferite forme. Buzele vaselor sînt rotunjite și mai rar muchiate (fig. 15/6). S-a găsit și o fusaiolă bitronconică, decorată prin împunsături de pieptene (fig. 14/6; 17/3). Aceste materiale au analogii cu cultura Dridu.

23. *Ciurcani*, comuna Găgești (județul Vaslui)

a) Pe locul numit „Pîrlita”, pe malul stîng al pîriului, se află o întinsă așezare³⁷ cu materiale din secolele V—VI, VII, VIII, IX—X și XI.

Din secolele V—VI provin mai multe fragmente ceramice din vase lucrate cu mâna și la roată. În pasta lucrată cu mâna se observă cioburi pisate, culoarea fiind brun-cenușie, iar pasta lucrată la roată conține pietricele, avînd culoarea cenușie. Fundul, plat, adesea este tăiat cu sfoara. Buza este evazată și rotunjită.

³⁵ Se găsesc materiale din secolul al IV-lea și probabil secolul al V-lea.

³⁶ În această așezare se mai găsesc materiale din peri-

oada pre- și protocucuteniană, bronz (cultura Noua), din secolul al IV-lea și din secolele XVI—XVII.

³⁷ Sînt prezente în această așezare materiale din epoca bronzului și din secolele IV, XVI—XVIII.

Fragmentele ceramice care aparțin secolelor VII—VIII provin din vase lucrate cu mîna și alveolate pe buză și din vase lucrate cu roata (fig. 7/5) cu decor incizat, variat, avînd analogii cu cultura Hlincea I.

Din secolele IX—XI datează numeroase fragmente ceramice din vase lucrate la roata înceată și cu învîrtituri repezi. Pasta conține nisip și pietricele, iar culoarea este brun-cărămizie. Vasele, care conțin și mică, sînt de culoare roșie. Evazarea buzei se prezintă sub diferite forme, iar marginea rotunjită, în muchii și sub formă de streășină. Vasele de culoare roșie și cu mică în compoziție între umăr și gît au un prag, iar buza este triunghiulară (aspectul Șendreni). În decor predomină inciziile orizontale care ajung pînă aproape de fund, fasciculele orizontale și vălurite, trase cîteodată cu un pieptene fin, împunsături etc. (fig. 19/1, 6).

De asemenea s-au găsit împungătoare de os (fig. 13/1) și gresii verzi pentru ascuțit. Aceste materiale prezintă trăsăturile culturii Dridu. Sînt și fragmente ceramice de tipul Răducănești (secolele XI—XII).

b) Pe locul numit „Argeaua”, pe stînga șoselei Murgeni-Giurcani, s-a descoperit o așezare ³⁸ din secolele IX—X.

Fragmentele ceramice descoperite aici provin din vase lucrate la roata înceată. Pasta de culoare brun-roșcată are nisip și pietricele în compoziție. Buza este puțin îngroșată, evazată și rotunjită. Decorul este realizat prin incizii orizontale și fascicule vălurite. Aceste materiale prezintă trăsăturile culturii Dridu.

24. Vădeni, comuna Murgeni (județul Vaslui)

a) La circa 1,5 km nord de sat, pe stînga pîriului Holobăț, „la stîna”, pe o pantă lină, se află o așezare ³⁹ cu materiale din secolele VII—VIII, IX—X și XI.

Fragmentele ceramice care aparțin secolelor VII—VIII, prin tehnica de lucru, forme și ornament, au analogii cu cultura Hlincea I.

Fragmentele ceramice aparținînd secolelor IX—X provin dintr-un bordei distrus cu ocazia săpării unei gropi de siloz. Fragmentele descoperite sînt lucrate la roată. Ele au pietricele în compoziția pastei și sînt de culoare brun-roșcată. Unele fragmente au buza rotunjită, iar altele muchiate. Ornamentul este redat prin incizii orizontale, caneluri orizontale și în val, precum și fascicule orizontale și în val (fig. 18/1; 15/2).

Tot aici s-a găsit un disc din lut ars, care pare să imite o „pîine”-jucărie și împungătoare din os (fig. 17/6, 7). În jur s-au găsit fragmente ceramice datînd din secolul al XI-lea. Materialele prezintă similitudini cu cultura Dridu.

b) La ieșirea pîriului Holobăț în șesul Elanului, la circa 500 m nord de sat, pe un teren avînd o poziție joasă și mocirloasă, s-a descoperit o așezare ⁴⁰ cu materiale din secolele VI—VII, VII—VIII și IX—XI.

Din secolele VI—VII provin multe fragmente ceramice din vase lucrate cu mîna, a căror pastă cu cioburi pisate în compoziția ei este de culoare brun-cenușie, mergînd spre negru. Pereții vaselor sînt groși, fundul de asemenea. Buza prezintă

³⁸ Aici se mai găsesc materiale din secolele XVI—XVII.

³⁹ Se găsesc și materiale din Latene, Sîntana de Mureș și din secolele XVII—XVIII.

⁴⁰ Se găsesc materiale aparținînd culturii Sîntana de Mureș.

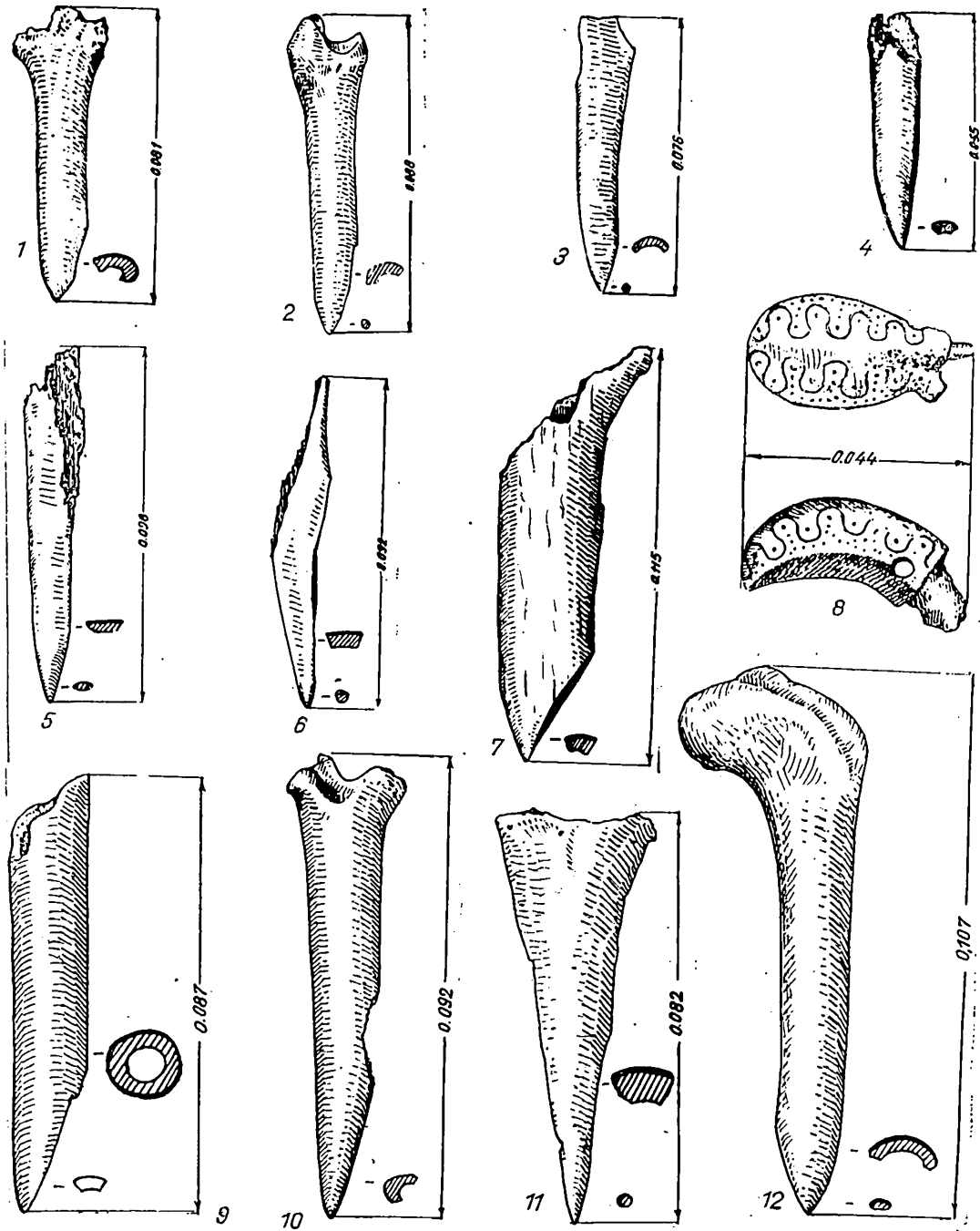

Fig. 13. — Obiecte de os din secolele IX—X : 1, Giurcani ; 2, Fâlcu ; 3, Șuletea ; 4, 7—8, [12, Epureni ; 5—6, 9, 11, Vădeni-Mrgeni ; 10, Igești.

alveole (fig. 3/5, 10; 4/6). Tot aici s-au găsit împungătoare din os (fig. 13/5, 6, 9, 11) și gresii verzi pentru ascuțit.

Aceste materiale au similitudini cu cultura Dridu. Menționăm că prin săpăturile efectuate în vara anului 1966 ⁴¹ s-au descoperit trei bordeie, care prin materialele găsite (pietrare, fragmente ceramice, fusaiole, împungătoare de os), pot fi, de asemenea, încadrate în cultura Dridu.

25. Murgeni (județul Vaslui)

a) La sediul I.A.S., de o parte și de alta a pîrului Bujorăni, se află o așezare ⁴² cu materiale din secolele VI—VII, VII—VIII și IX—XI.

Din secolele VI—VII provin mai multe fragmente ceramice din pastă care conține multe cioburi pisate. Culoarea este brun-cenușie spre negru. Umărul puțin profilat, buza evazată și alveolată (fig. 3/13; 5/2, 4).

Alte fragmente, aparținînd secolelor VII—VIII, provin din vase lucrate cu mîna și la roata înceată, folosindu-se, pentru prima, cioburi pisate, iar pentru a doua pietricele. Vasele lucrate cu mîna au profilul puțin reliefat, iar cele cu roata au umărul mai proeminent. Cele lucrate cu mîna au buza alveolată, iar cele lucrate la roată au buza mai evazată, rotunjită sau în muchii, folosind decorul prin incizii orizontale sau vâlurite (fig. 9/1—2, 4—5). Întregul material prezintă similitudini cu cultura Hlincea I.

Din secolele IX—XI provin, de asemenea, foarte multe fragmente din pastă nisipoasă și amestecată cu pietricele și din pastă cenușie, fină și cu decor lustruit. Fragmentele din prima categorie provin din vase de uz casnic, de forma borcanelor, lucrate unele la roata înceată, iar altele la roata cu învîrtiri mai rezezi. Umerii sînt destul de proeminenți, buza evazată în diferite forme și de cele mai multe ori rotunjite. Unele, executate la roata cu învîrtituri mai rezezi, sînt arse oxidant, au un prag pe gît, iar buza este muchiată. Decorul este redat prin incizii orizontale, care merg pînă aproape pe fund, prin fascicule orizontale sau vâlurite, prin incizii dispuse în rețea, prin suprapunerea inciziilor vâlurite peste cele orizontale și prin împunsături (fig. 9/3, 6—10; 10/3; 15/12).

Fragmentele ceramice din pastă cenușie și fină au decor format prin lustruire și buza rotunjită. În acest context s-au găsit împungătoare din os, gresii verzi pentru ascuțit și fusaiole. Materialele prezintă analogii cu cultura Dridu.

b) Pe locul numit „Băbăneța” se află o așezare ⁴³ din secolele IX—X.

c) Pe dreapta Elanului, în dreptul fabricii de brînzeturi, s-a descoperit o așezare ⁴⁴ din secolele V—VI.

Fragmentele ceramice provin din vase lucrate la roată. Pasta are culoarea cenușie și conține pietricele. Peretii vaselor sînt subțiri. Buza este evazată, rotunjită sau muchiată. Prezintă unele similitudini cu tipul Bratei.

d) La confluența pîrului Oița cu Elanul se află o întinsă așezare ⁴⁵ cu materiale din secolele VII—VIII și IX—X.

⁴¹ Săpături inedite efectuate de D. Teodor, G. Coman și V. Palade.

⁴² Aici se află materiale din secolele III și IV e.n.

⁴³ Pe același loc se găsesc materiale neolitice și din secolele III—IV e.n.

⁴⁴ Sînt prezente materiale aparținînd culturii Sintana de Mureș.

⁴⁵ S-au găsit și materiale din epoca bronzului și din secolul al IV-lea e.n.

Ceramica din secolele VII—VIII, cu elemente protodridu, are analogii cu cultura Hlincea I, iar ceramica secolelor IX—X cu Dridu (fig. 18/5).

e) Pe panta lină, sud-vestică a dealului „Ursoaia”, în stînga Elanului, s-a descoperit o așezare ⁴⁶ din secolele V—VI. Fragmentele ceramice provin din vase lucrate la roata înceată. Pasta conține pietricele și are culoarea cenușie. Buza

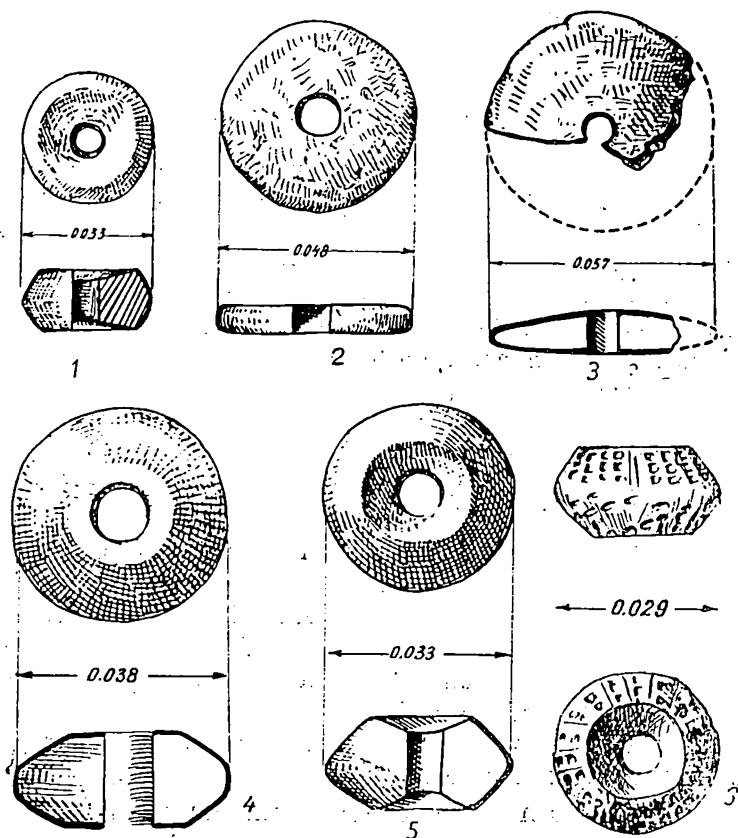

Fig. 14. - Fusaiole de lut ars din secolele IX—X: 1, Murgeni; 2, Igești; 3—4, Pojorâni; 5, Epureni; 6, Dodești.

se răsfrînge ușor în afară și se rotunjește. Decorul este realizat prin incizii orizontale și prin fascicule vâlurite dispuse pe umăr (fig. 2/3). Prezintă unele similitudini cu tipul Bratei.

f) În continuare, spre sud, la punctul „Ilișoia”, s-a descoperit o așezare ⁴⁷ cu materiale din secolele V—VI, VII—VIII și IX—X.

Din secolele V—VI provin mai multe fragmente ceramice din vase lucrate la roată. Pasta este cenușie și cu pietricele în conținut. Buza este puțin evazată și rotunjită (fig. 3/1). Prezintă unele similitudini cu tipul Bratei.

⁴⁶ Se găsesc materiale din secolele IV și XVII.

⁴⁷ S-au descoperit și materiale din secolele III și IV e.n.

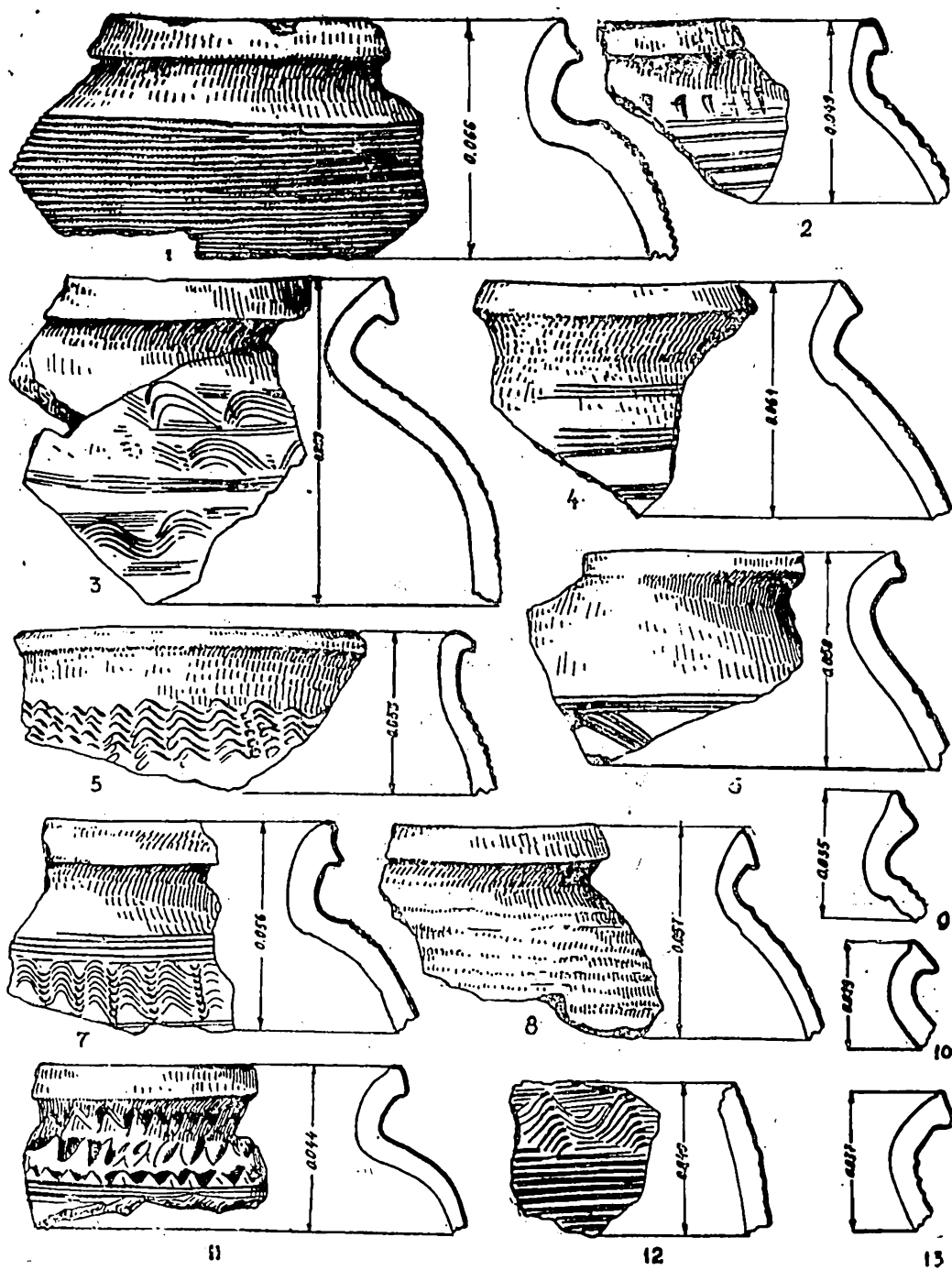

Fig. 15. — Ceramică din secolele X—XI: 1, Pojorăni; 2, 7, Vădeni-Murgeni; 3, Mănăstirea; 4, Lățești; 5, 10, 13, Sărățeni; 6, Dodești; 8, Bursuci; 9, Fălciu; 11, Cîrja, 12, Murgeni.

Din secolele VII—VIII s-au recoltat multe fragmente ceramice din vase lucrate cu mîna și la roată. Pasta vaselor lucrate cu mîna conține cioburi pisate, este friabilă, avînd culoarea brun-cenușie cu nuanțe gălbui. Buza puțin răsfrîntă în afară este alveolată. Fragmentele care provin din vase lucrate la roată conțin pietricele și au culoarea brun-cărămizie. Umărul este mai profilat, iar ca ornament se folosește tehnica inciziilor orizontale sau vălurite. Prezintă analogii cu cultura Hlincea I.

Secolele IX—X sînt reprezentate prin multe fragmente, provenind din vase-borcan, de culoare roșcată, cu multe pietricele în compoziția pastei. Buza evazată se termină prin rotunjire. Decorul începe de sub buză, fie prin incizii orizontale sau fascicule, fie prin fascicule vălurite (fig. 11/2, 6). Fundul este concav sau plat.

S-a găsit de asemenea o margine de căldare de lut cu două orificii pentru agățat din aceeași pastă (fig. 18/3) și o fusaiolă bitronconică (fig. 14/1). Materialele au analogii cu cultura Dridu.

g) La punctul numit „Podul Colonel”, tot pe stînga Elanului și tot în poziție joasă, s-a descoperit o așezare din secolele IX—X. Fragmentele ceramice provin din vase lucrate la roată. Culoarea pastei este brun-roșcată, iar în compoziție pe lîngă pietricele intră și scoică pisată. Ceramica de aici prezintă analogii cu cultura Dridu.

VALEA BOZASCA-RÎNCENI

26. *Stubuleț*, comuna Berezeni (județul Vaslui)

Lîngă marginea de est a satului, în poziție joasă, s-a descoperit o așezare⁴⁸ cu materiale aparținînd secolelor VII—VIII.

Fragmentele ceramice provin din vase lucrate la roată înceată, din pastă cu cioburi pisate și puține pietricele de culoare brun-cărămizie. Ca ornament prezintă incizii orizontale. Materialele au similitudini cu cultura Hlincea I.

27. *Horinceni*, comuna Berezeni (județul Vaslui)

Pe locul numit „Troienăși”, în stînga pîrîului, s-a descoperit o așezare⁴⁹ aparținînd secolelor VI—VII și VII—VIII. După tehnica de lucru, forme și ornament fragmentele ceramice aparținînd secolelor VI—VII și VII—VIII au similitudini cu cultura Hlincea I, cu elemente protodridu.

VALEA PRUTULUI

28. *Pojorăni*, comuna Vetrișoia (județul Vaslui)

La „Șipot”, circa 600 m nord de sediul IAS, în poziție joasă, s-a descoperit o întinsă așezare⁵⁰, cu materiale din secolele VI—VII, VII—VIII și IX—XI.

⁴⁸ Se găsesc materiale aparținînd culturii Sintana de Mureș.

⁴⁹ Aici sînt materiale din secolul al IV-lea și probabil din secolul al V-lea.

⁵⁰ Se găsesc materiale din epoca bronzului (cultura Noua), Hallstatt, Latène, Sintana de Mureș, probabil și secolul al V-lea și din secolele XVII—XVIII.

Din secolele VI—VII provin fragmente ceramice din vase lucrate cu mîna. Pasta de culoare brun-cenușie sau cărămizie conține cioburi pisate. Profilul este foarte puțin reliefat, buza de asemenea ușor evazată și cu alveole (fig. 3/8, 9; 4/2). Un fragment dintr-un vas lucrat cu mîna, destul de mare, cu buza răsfrîntă, rotunjită și pîntecele bombat, este ornat cu ușoare alveole pe gît, executate prin apăsarea cu degetul și prin împunsături și incizii care par să reprezinte figuri zoomorfe (fig. 4/5; 6/1).

Secolele VII—VIII sînt reprezentate prin fragmente din vase lucrate cu mîna și la roată. Un vas întregibil, din pastă amestecată cu cioburi pisate, de culoare brun-gălbuie, are umărul mult profilat, fundul plat și îngust, gura largă,

Fig. 16. — Monedă de bronz bizantină de la Mihail al IV-lea Paflagonianul (1034—1041).

iar buza foarte puțin evazată este ornamentată cu impresiuni executate cu șnurul înfășurat (fig. 8/3). Poate fi asociat culturii Romen-Borșevo.

Alte fragmente lucrate la roată prezintă un decor variat, prin incizii orizontale și vălurite (fig. 5/5), iar altele sînt fără decor și cu buza rotunjită. În general, materialele își găsesc similitudini cu cultura Hlincea I, iar unele fragmente amintesc vasele de tip protodridu.

În sfîrșit, din secolele IX—X și XI provin destule fragmente ceramice din vase lucrate la roată înceată sau cu învîrtituri mai repezi. În compoziția pastei se observă pietricele, calcar și mică. Culoarea lor este brună-cărămizie și roșcată. Buza este evazată în diverse forme și se termină prin rotunjire sau muchii. Umerii sînt proeminenți. La vasele cu mică și de culoare roșcată, între umăr și gît se observă un prag. Decorul este realizat prin tehnica inciziei în diverse forme (fig. 10/5; 15/1). În acest context s-au găsit două fusaiole, din care una în formă de disc (fig. 14/3) și alta bitroneonică (fig. 14/4), precum și o mărgică de sticlă de formă tot bitroneonică. De asemenea, s-au găsit gresii verzi pentru ascuțit. Materialele au analogii cu cultura Dridu.

29. Berezeni (județul Vaslui)

Pe locul numit „Vicoleni”, unde se află locuința lui Mihail Mihalache, pe terasa inferioară a Prutului s-a descoperit o așezare⁵¹ cu materiale din secolele

⁵¹ Sînt și materiale din epoca bronzului (cultura Noua), Latène, din secolul al IV-lea și probabil și din secolul al V-lea.

V—VI cu asemănări în cultura Ipotești-Cîndești din secolele VI—VII, corespunzătoare culturii Hlincea I, precum și din secolele IX—X, corespunzătoare culturii Dridu.

30. *Bozia*, comuna Fălciu (județul Vaslui)

La „Gura Boziei”, care se deschide în șesul Prutului, se află o așezare ⁵² din secolele IX—X, cu materiale (fig. 9/11) care au analogii cu cultura Dridu.

31. *Fălciu* (județul Vaslui)

„La casa de apă”, pe terasa inferioară a Prutului, s-a descoperit o așezare ⁵³ cu materiale din secolele V—VI, VI—VII, VII—VIII, IX—X și XI.

Din secolele V—VI provin mai multe fragmente ceramice, însă în mod deosebit atrage atenția un vas lucrat la roată, dintr-o pastă care conține nisip și pietricele. Culoarea este brun-roșiatică. Forma vasului este bitronconică, iar fundul plat și buza ușor evazată și rotunjită. Sub buză se observă un prag, iar pe umăr trei incizii orizontale (fig. 2/8). Prezintă asemănări cu cultura Ipotești-Cîndești.

Din secolele VI—VII provin de asemenea multe fragmente ceramice. În compoziția pastei se găsesc multe cioburi pisate și uneori puține pietricele. Ornamentul este redat prin incizii dispuse în fascicule orizontale sau vălurite și prin alveole pe buză. Atrag atenția două fragmente cu profil de vase bitronconice (fig. 4/3 ; 5/3, 6 ; 6/7, 10) prezentînd forme identice cu cele descoperite în așezarea de la Sărățeni. Aceste materiale pot fi datate în secolele VI—VII și prin analogie cu unele descoperiri din Cîmpia Dunării ⁵⁴, reprezentînd totuși prin formele sale, pronunțat bitronconice, un aspect propriu pentru ceramica din Moldova din această vreme.

Din secolele VII—VIII datează două vase întregibile, care au apărut în profilul unui bordei dintr-un mal. Unul din vase este lucrat cu mîna, din pastă care conține multe cioburi pisate. Culoarea este brun-cărămizie. Gura este mult deschisă față de fund și cu alveole pe buză (fig. 8/1). Altul lucrat la roată conține multe pietricele și are culoarea cenușie. Forma vasului este ovală, buza evazată și rotunjită, iar fundul plat. Ornamentul este realizat prin incizii orizontale, care merg aproximativ pînă la jumătatea vasului, și dintr-o incizie în val dispusă pe gît (fig. 8/5). În același context s-a mai găsit o piatră de rîșniță, perforată la mijloc, convexă pe o parte, precum și două bucăți de cremene pentru scăpărat. Materialele se asociază culturii Hlincea I, subliniindu-se elementele de tip protodridu.

În sfîrșit, secolelor IX—XI le aparțin foarte multe fragmente ceramice (fig. 10/16 ; 11/1 ; 15/9 ; 19/2) care prin tehnica de lucru, forme și ornament au analogii cu cultura Dridu. Din aceeași așezare provine și un împungător din os (fig. 13/2).

⁵² S-au găsit materiale din secolul al IV-lea.

⁵³ Se mai găsesc materiale din epoca bronzului, din epoca migrațiunii popoarelor (cimitir de inhumație și așezare) și din secolul al XVIII-lea (cimitir și așezare).

⁵⁴ V. Teodorescu, *Despre cultura Ipotești-Cîndești în lumina cercetărilor arheologice din nord-estul Munteniei (reg. Ploiești)*, în *SCIV*, 15, 4, 1964, p. 485 și urm.

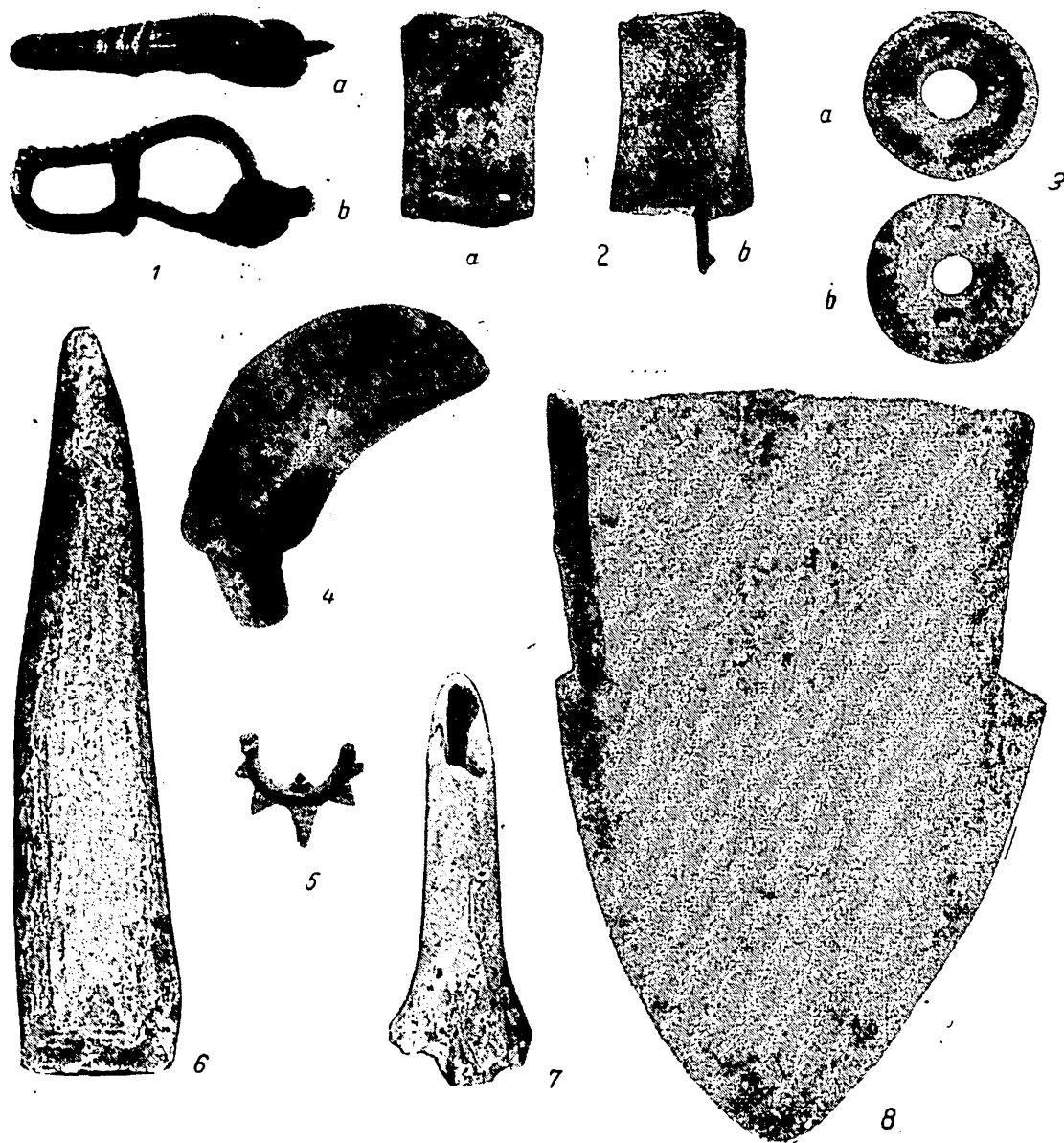

Fig. 17. — Obiecte de metal și os din secolele V—VI (1—2) și IX—XI (3—8); 1—2, Bîrlălești; 3, Dodești; 4, Epureni; 5—7, Vădeni-Murgeni; 8, Mănăstirea.

32. *Bogdănești*, comuna Fălciu (județul Vaslui)

a) La circa 700 m nord de sat, pe terasa inferioară a Prutului, s-a descoperit o așezare din secolele IX—X. Materialele de aici, prin tehnica de lucru, forme și ornamente, au analogii cu cultura Dridu.

b) În continuarea terasei Prutului, din marginea satului, în fața locuinței lui N. Diaconu, s-a descoperit un cimitir de înhumație din secolele V—VI, care supra-pune o așezare din secolul al IV-lea e.n., aparținând culturii Sintana de Mureș.

Din fragmentele căzute din mal s-a putut întregi un vas mic (fig. 2/6). Vasul este lucrat la roată, dintr-o pastă cenușie-gălbuie, care conține pietricele. Imediat deasupra mijlocului și sub gît, vasul are două șanțuiri. Fundul este plat și tăiat cu sfoara, iar buza, ușor evazată, se îngroașă și se rotunjește. Lîngă scheletul aflat în mal, cu orientarea N—S, pe partea lui dreaptă, în dreptul genunchiului, s-a găsit un vas întregibil. Vasul este lucrat la roată din pastă brun-cenușie care conține pietricele. Umerii sînt bine conturați și despărțiți de gît printr-un prag. Buza este răsfrîntă în afară și rotunjită. Fundul este mult îngust față de gură, concav și ieșit în afară (fig. 2/7). Al treilea vas, întregibil, găsit fragmentar cu oasele din partea superioară a scheletului, este de asemenea lucrat la roată. Pasta conține pietricele și are culoarea brun-cenușie. Forma vasului este ovoidală, cu dublă șanțuire pe gît, cu buza evazată, rotunjită și șanțuită în interior. Fundul este plat și tăiat cu sfoara (fig. 2/9). Aceste materiale își găsesc analogii la Nichiteni în Moldova, precum și la Ipotești-Ciurel-Cîndești în Muntenia.

Tot pe același teren s-au găsit fragmente ceramice din secolele IX—X, care prezintă trăsături asemănătoare culturii Dridu.

c) În grădina locuitorului Petrache Zonte s-a descoperit o altă așezare ⁵⁵ cu materiale din secolele IX—X, care prin tehnica de lucru, forme și ornament au analogii cu cultura Dridu.

33. *Rînzești*, comuna Fălciu (județul Vaslui)

La gura văii „Mihălceni”, care se deschide în șesul Prutului, s-a descoperit o așezare din secolele IX—X. Fragmentele ceramice provenind din această așezare prezintă trăsăturile culturii Dridu.

34. *Cîrja*, comuna Murgeni (județul Vaslui)

a) Pe locul numit „Bîrsana”, în grădina lui Traian Florea, pe panta care coboară lin spre una din bălțile Prutului, s-a descoperit o așezare cu resturi de locuire din secolele VII—VIII și IX—X.

Secolelor VII—VIII le aparțin fragmente din vase executate în tehnica, formele și ornamentul culturii Hlincea I (fig. 7/8), iar secolelor IX—X fragmente ceramice cu analogii în cultura Dridu.

b) În fața casei lui Th. Vultur, imediat peste pîrîu, în poziție joasă, se află o așezare ⁵⁶ aparținând secolelor IX—X. Fragmentele ceramice descoperite aici prezintă similitudini cu cultura Dridu.

⁵⁵ Pe același loc se găsesc materiale din epoca bronzului și din secolul al IV-lea.

⁵⁶ Se găsesc materiale din secolele II—III e.n.

c) În partea de est a locului numit „Mața”, în panta care coboară lin spre una din bălțile Prutului, se află o așezare ⁵⁷ cu materiale din secolele V—VI, VII—VIII și IX—XI.

Din secolele V—VI datează fragmente ceramice din vase lucrate la roată, dintr-o pastă cu nisip și pietricele în conținut, de culoare brun-cenușie cu pete

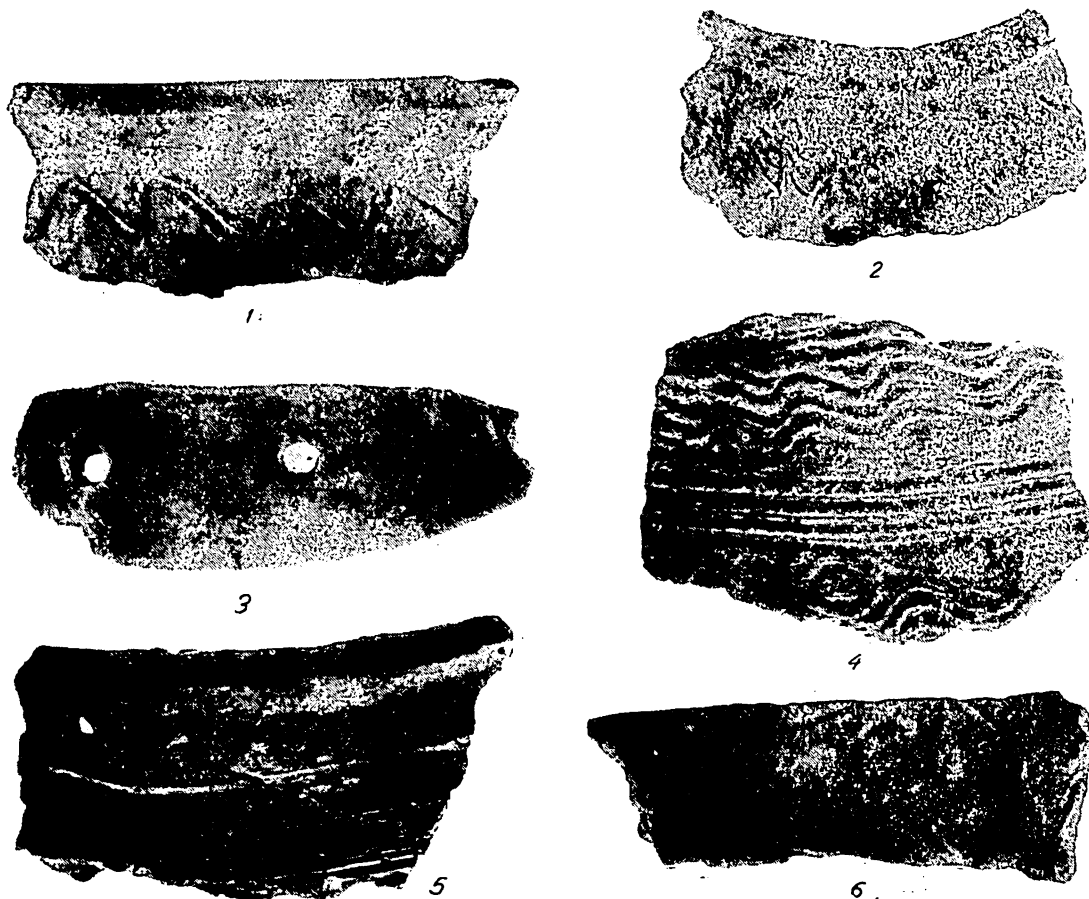

Fig. 18. — Ceramică din secolele IX—XI: 1, Vădeni-Murgeni; 2, 4, 5, Epureni; 3, Murgeni; 6, Bursuci.

roșcate. Buza se prezintă evazată, rotunjită, iar fundul plat. Pe umăr sînt incizii orizontale.

Fragmentele ceramice din secolele VII—VIII, prin tehnica, formele și ornamentul lor, prezintă trăsăturile culturii Hlincea I.

În sfîrșit, cele din secolele IX—XI prezintă trăsăturile culturii Dridu (fig. 10/8; 15/11).

⁵⁷ Este prezentă cultura Noua și cultura Sîntana de Mureș,

d) În partea de vest a locului numit „Mața”, spre șesul Elanului, s-a descoperit o altă așezare⁵⁸ cu materiale din secolele V—VI asemănătoare cu cele din partea de est a locului respectiv. De asemenea, de aici provin și resturi de locuire datînd din secolele IX—X asemănătoare celor descoperite în partea de est a locului „Mața”.

35. Vădeni, comuna Gănești (județul Galați)

Între biserică și malul Prutului s-a descoperit o așezare⁵⁹ cu materiale din secolele VI—VI, VII—VIII și IX—X.

Fragmentele ceramice din secolele VI—VII provin din vase lucrate cu mîna, din pastă amestecată cu cioburi pisate, culoare brun-gălbuie. Pereții vaselor sînt groși, prezintă neregularități. Fundul de asemenea este foarte gros. Buza este ușor evazată și cu alveole (fig. 3/6). Din secolele VI—VII datează unele fragmente din vase lucrate la roată (fig. 4/9).

Secolelor VII—VIII le aparțin un vas întregibil (fig. 8/2) și fragmente ceramice din vase lucrate cu mîna, precum și fragmente din vase lucrate la roată. Materialele ceramice din secolele VI—VII și VII—VIII reprezintă trăsăturile culturii Hlincea I.

Din secolele IX—X datează mai multe fragmente din vase lucrate la roata înceată. Pasta conține nisip și pietricele. Culoarea este cărămizie. Buza răsfrintă în afară este rotunjită sau în muchii. Decorul este realizat din benzi orizontale, vălurite sau caneluri. S-a găsit de asemenea o calotă semisferică provenită dintr-un cercel de bronz. Aceste materiale au analogii cu cultura Dridu.

VALEA BÎRLADULUI

36. Halta C.F.R. Dodești, comuna Vișoara (județul Vaslui)

a) În partea de vest a haltei se află o așezare⁶⁰ care datează din secolele IX—X. Fragmentele ceramice au în compoziția lor nisip și pietricele, iar ca ornament incizii orizontale. Aceste fragmente sînt caracteristice culturii Dridu.

b) La circa 400 m vest de cantonul Haltei Dodești se află o așezare⁶¹ cu materiale caracteristice secolelor VI—VII și VII—VIII cu analogii în cultura Hlincea I.

37. Zorleni (județul Vaslui)

a) Lîngă șosea, la ferma I.A.S. Zorleni, se află o așezare cu materiale din secolele IX—X care după tehnica de lucru, forme și ornament prezintă analogii cu cultura Dridu.

⁵⁸ Se găsesc materiale din secolul al IV-lea.

⁵⁹ Se găsesc materiale din epoca bronzului, Hallstatt, din secolul al IV-lea și din secolele XVII—XVIII.

⁶⁰ Se găsesc materiale aparținînd culturii Sîntana de Mureș.

⁶¹ Se găsesc materiale neolitice (protocucuteni), bronz (Noua), Hallstatt, Sîntana de Mureș și din secolele XVII—XVIII.

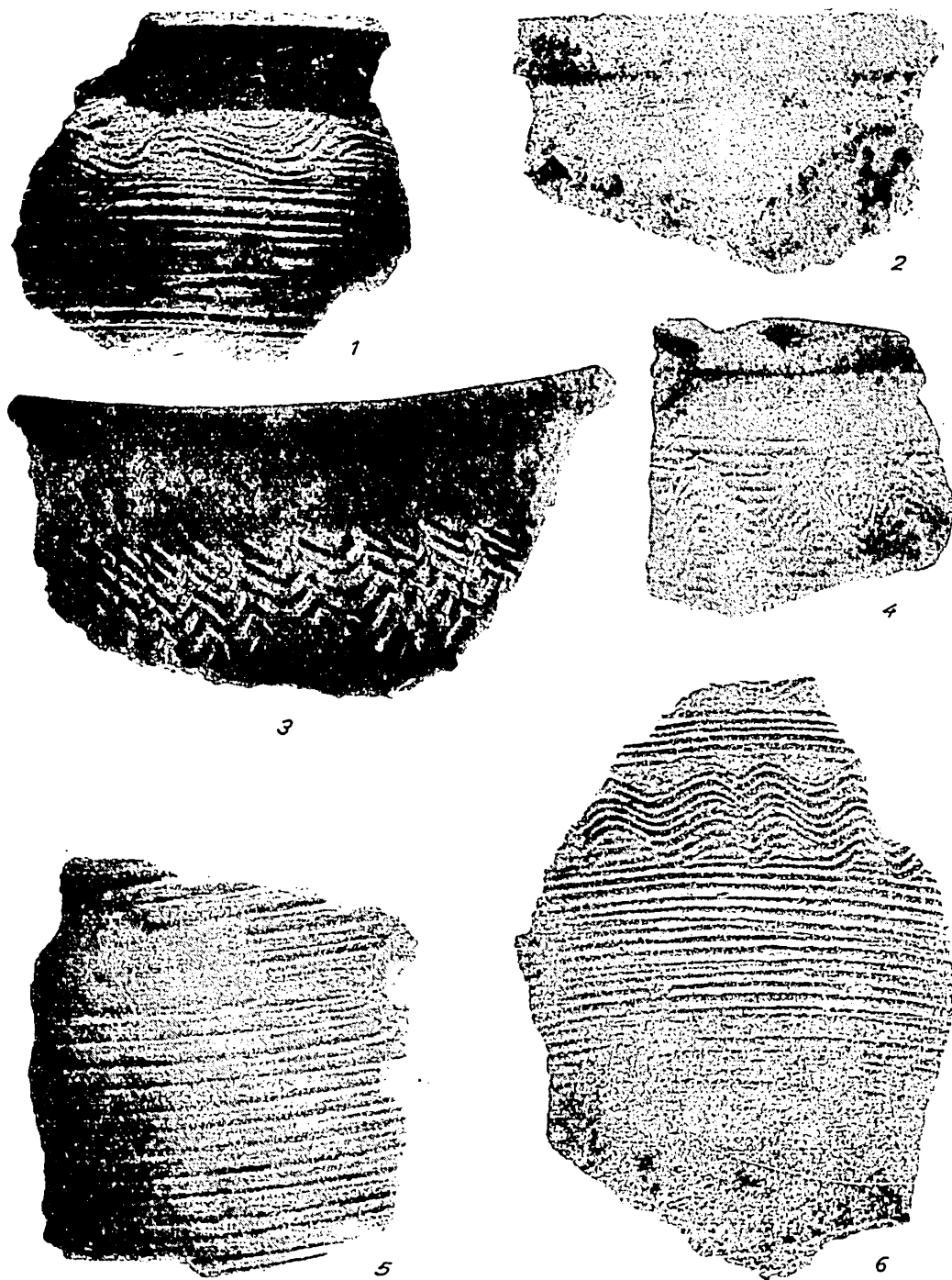

Fig. 19. — Ceramică din secolele IX—XI: 1, 6, Giurcani; 2, Fălciu; 3, 5, Sărățeni; 4, Mălușteni.

b) În grădina I.A.S. Zorleni se află o așezare⁶² cu materiale din secolele VI—VII (fig. 3/12) și VII—VIII caracteristice culturii Hlincea I. În același loc se află și fragmente ceramice din secolele IX—X caracteristice culturii Dridu.

★

Cercetările de suprafață din ultimii 17 ani, din stepa colinară Horincea-Elan-Prut, ca și cele câteva din Valea Bîrladului, au dus la depistarea a peste 300 de stațiuni arheologice, dintre care 69 (descoperite în 37 de localități) sînt legate de încheierea procesului de formare a poporului și limbii române (secolele VI—XI).

Cu toată cercetarea atentă și repetată, considerăm că mai sînt destule stațiuni nedepistate.

Pentru cele 69 de stațiuni în discuție, se poate afirma că încadrarea cronologică și culturală, datorită caracterului acestor cercetări, se face cu unele rezerve.

Dintre așezările descoperite numai trei sînt în poziție înaltă (Igești-Iazul lui Stoian, Bîrlălești-Sturza și Sîpeni), celelalte găsindu-se în poziția joasă, înșorită, iar uneori în locuri smîrcoase, lângă izvoare, în lungul pîraielor sau la puncte de confluență.

Judecînd după condițiile naturale actuale, se constată că în preajma stațiilor descoperite se află păduri de deal și de luncă, propice aprovizionării cu lemn ca și unor eventuale adăpostiri în caz de primejdie.

Pășunea de șes oferă apreciable suprafețe pentru creșterea animalelor.

Solul, mai ales din categoria cernoziomului, se pretează pentru agricultură. Văile apelor din această zonă au constituit întotdeauna căi importante de legături între sudul și nordul Moldovei.

Privite sub raportul încadrării cronologice, stațiunile din această zonă se prezintă în felul următor : 20 de stațiuni (19 așezări și 1 necropolă) datează din secolele V—VI ; 19 din secolele VI—VII ; 31 de stațiuni din secolele VII—VIII și 58 din secolele IX—XI.

În ceea ce privește încadrarea culturală, pentru unele stațiuni din secolele V—VI, am găsit similitudini cu materialele de la Cîrniceni și Nichiteni⁶³, apropieri de cultura Costișa-Botoșana⁶⁴ din Moldova, precum și de cultura Ipotești Cîndești⁶⁵ din Muntenia (Igești-Scîndurenii, Fălciu, Bogdănești ș.a.), iar sub aspectul compoziției și formelor, chiar de tipul Bratei⁶⁶ din Transilvania (Igești-Scîndurenii, Berezeni-Vicoleni, Murgeni-Ursoaia ș.a.). Prezintă o deosebită importanță unele fragmente ceramice din pastă relativ fină, cenușie, descoperite în așezările Dodești (Călugăreasca-Sipot), Bîrlălești (Stația), care păstrează tradiția culturii Sîntana de Mureș (secolul al IV-lea e.n.).

⁶² Se mai găsesc materiale neolitice (protocucuteni) și din secolul al IV-lea.

⁶³ Informații de la N. Zaharia, căruia îi mulțumim și pe această cale.

⁶⁴ Dan Gh. Teodor, V. Căpitanu și I. Mîtreă, *Cercetările arheologice de la Mănioaia-Costișa și contribuția lor la cunoașterea culturii materiale locale din sec. V—VI din Moldova*, în *Carpica*, I, 1968, p. 233 și urm.; D. Teodor și Gr. Foit, *Importanța descoperirilor arheologice de la Botoș-*

șana—Gura Humorului, pentru cunoașterea secolelor V—VI în Moldova (în ms.).

⁶⁵ V. Teodorescu, *op. cit.*, p. 485 și urm.

⁶⁶ Eugenia Zaharia, *Sondajele de la Bratei din 1959, Materiale*, VIII, 1962, p. 623 și urm.; I. Nestor, *Les données archéologiques et la problème de la formation du peuple roumain*, p. 398—400. Pentru informații și posibilitatea de a cunoaște materialele inedite de la Bratei mulțumim și pe această cale Eugeniei Zaharia,

Pentru aspectul de cultură materială din secolele VI—VII s-au găsit analogii cu cultura Hlincea I timpurie⁶⁷, cunoscută prin săpăturile de la Șipot-Suceava⁶⁸, Botoșana II și Cucorăni-Botoșana⁶⁹ din Moldova.

În unele așezări ca Pojorăni, Fălciu, Vădeni-Murgeni și Dodești se pot distinge unele elemente de tipul culturii Ipotești-Cîndești, obiecte de podoabă de proveniență romano-bizantină (fibulă, cerce), ca și unele elemente de influență slavă.

Materialele din secolele VII—VIII au fost, de asemenea, asociate culturii Hlincea I, cunoscută prin săpăturile din Moldova de la Hlincea-Iași, Lozna-Dorohoi⁷⁰, Dorobanțu-Iași, Spinoasa⁷¹, Suceava-Drumul Național⁷² și Dănești⁷³. Coexistența ceramicii lucrate cu mâna și la roată demonstrează evoluția neîntreruptă din fondul local Costișa-Botoșana a culturii Hlincea, ele constituind așa-numitele elemente protodridu⁷⁴ (Fălciu, Dodești, Sărățeni, Pojorăni ș.a.). Pe lângă similitudinile cu cultura Hlincea I din Moldova, unele apropieri le găsim în cultura Ipotești-Cîndești în Muntenia, precum și în Transilvania, la Bezid, Sălașuri și Filiaș.

În sfârșit materialele din secolele IX—XI își găsesc analogii în cultura de tip Dridu din Moldova, cunoscută prin săpăturile de la Spinoasa, Șendreni, Dănești, Țintirini, Băiceni-Siliște, Bîtca-Oituz etc., precum și în cele din Muntenia de la Dridu⁷⁵, Bucov, Ileana-Podari⁷⁶ etc. și Capidava⁷⁷ din Dobrogea. În 17 din aceste stațiuni se găsesc fragmente ceramice corespunzătoare celor de la Răducăneni-Huși și mai ales de la Șendreni.

În ceea ce privește densitatea stațiunilor și continuitatea de locuire se constată că după o intensă locuire în secolul al IV-lea (peste 100 de stațiuni) numărul așezărilor scade la 19 în secolele V—VI, care continuă să existe aproximativ pe același loc, pentru ca apoi să crească ajungând la 57 în secolul al V-lea. Din totalul așezărilor datînd din secolele V—XI, 50 suprapun stațiuni mai vechi, aparținînd culturii Sîntana de Mureș-Cerneahov (secolul al IV-lea), iar în 19 stațiuni se constată o impresionantă continuitate de locuire din secolul al IV-lea pînă în secolul al XI-lea. De asemenea, se remarcă faptul că în două stațiuni se observă o continuitate de locuire în secolele VI—VIII, iar în 9 stațiuni, o continuitate în secolele VI—XI.

Din cele relatate rezultă prezența și evoluția de-a lungul secolelor V—XI a culturii materiale autohtone, precum și creșterea densității populației, ajungîndu-se la 57 de așezări în secolul al X-lea. Creșterea densității populației, materialele surprinse în așezări, ca și similitudinile corespunzătoare ne permit să subliniem

⁶⁷ M. Petrescu-Dimbovița, *Slovenské sídliská v Moldovskej oblasti Rumunská*, SIA, VI, 1, 1958, p. 209 și urm.

⁶⁸ M. D. Matei, *Contribuții la cunoașterea ceramicii slave de la Suceava*, SCIV, X, 2, 1959, p. 409 și urm.

⁶⁹ Informații de la Dan Teodor asupra săpăturilor inedite din 1964—1966, căruiua îi mulțumim și pe această cale.

⁷⁰ Dan Teodor și I. Mitrea, *Cercetări arheologice în așezarea prefeudală de la Lozna-Dorohoi*, AM, IV, 1966, p. 279 și urm.

⁷¹ D. Teodor și Emilia Zaharia, *Sondajele de la Spinoasa și Erbiceni*, Materiale, VIII, 1962, p. 37 și urm.

⁷² M. D. Matei, *op. cit.*, p. 421—427.

⁷³ M. Petrescu-Dimbovița și Emilia Zaharia, *Sondajul arheologic de la Dănești*, Materiale, VIII, 1962, p. 52—56.

⁷⁴ I. Nestor, *Slavii pe teritoriul R.P.R. în lumina documentelor arheologice*, SCIV, X, 1, 1959, p. 59. Conceptul de cultură a fost formulat pentru prima dată de prof. I. Nestor, în urma analizei unor resturi de cultură materială descoperite în Moldova la Miroslava-Chiperești, Băiceni etc., prin analogie cu descoperirile de la Bezid, Sălașuri și Filiași în Transilvania. I. Nestor, *Contributions archéologiques au problème des protoroumains. La civilisation de Dridu. Note préliminaire*, Dacia, N.S., II, p. 371 și urm.

⁷⁵ I. Nestor și Eugenia Zaharia, *Săpăturile de la Dridu (r. Urziceni)*, reg. Ploiești, Materiale, VII, 1961, p. 561 și urm.

⁷⁶ Vlad Zirra, *Cercetări feudale timpurii la Ileana-Podari*, Materiale, V, 1959, p. 501 și urm.

⁷⁷ Gr. Florescu, R. Florescu și P. Diaconu, *Capidava*, vol. I, 1958.

intensa dezvoltare economică a unei populații stabile, a cărei ocupație principală era agricultura, creșterea vitelor și meșteșugurile.

Pentru lămurirea și mai temeinică a unor aspecte de cultură materială, socotim necesar să se efectueze săpături la Bogdănești, Fălcui, Dodești și Murgeni, unde, în preajma așezărilor, sînt sesizate și cimitire.

GHENUȚĂ COMAN

RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES CONCERNANT LES Ve—XIe SIÈCLES AU SUD DE LA MOLDAVIE (LA STEPPE HORINCEA—ELAN—PRUTH)

R É S U M É

Les recherches archéologiques entreprises dans la steppe Horincea—Elan—Pruth durant les années 1943—1966 ont abouti à la découverte de plus de 300 stations archéologiques, dont l'auteur présente 69 stations situées dans 37 localités.

Dans ces 69 stations ont été découverts une nécropole et 127 établissements datant des Ve—XIe siècles, qui sont en étroite liaison avec le processus de la formation de la langue et du peuple roumains (fig. 1). Parmi les établissements découverts, trois seulement sont situés sur une position élevée, tous les autres étant situés sur des positions basses, quelquefois près de sources, le long des ruisseaux ou aux points de confluence, et dans les deux cas on constate que les stations découvertes se trouvent emplacements à proximité des forêts des collines ou du lit majeur, propices également à l'approvisionnement en matière première et pour l'abri en cas de péril.

D'autre part les prairies offrent de grandes surfaces pour l'élevage du bétail et le sol, surtout le tchernoziom, permet le développement de l'agriculture. En même temps les vallées des ruisseaux de cette région ont toujours été des voies importantes de communication, entre le sud et le nord de la Moldavie.

Au point de vue chronologique, les 69 stations archéologiques contiennent une nécropole et 19 établissements des Ve—XIe siècles, 19 établissements des VIe—VIIe siècles, 28 établissements des VIIe—VIIIe siècles, 3 établissements des VIIIe—IXe siècles et 57 établissements des IXe—XIe siècles.

Au point de vue de l'encadrement culturel, la nécropole, de même que les établissements des Ve—VIe siècles (fig. 2, 17/1—2), ont des analogies avec le matériel de la culture de Costișa-Botoșani de Moldavie, d'Ipotești-Cindești-Ciurelu de Munténie et de Bratei de Transylvanie.

Il faut aussi souligner l'existence d'une catégorie de céramique grise, façonnée dans une pâte fine selon la tradition de la culture de Sintana de Mureș-Tcherneakhov, ce qui atteste la continuité de l'habitat ainsi que la continuité ethnique.

Les établissements des VIe—VIIe siècles ont des analogies, en ce qui concerne la céramique (fig. 3—6), avec la civilisation de Hlincea I de Moldavie.

Les établissements des VIIe—VIIIe siècles (fig. 7—9) présentent des analogies avec la civilisation de Hlincea I, Lozna-Dorohoi, Dorobanțu-Iași, Șpinoasa și Dănești.

La coexistence de la céramique confectionnée à la main et de celle au tour met en évidence l'évolution interrompue des éléments autochtones du type Costișa-Botoșana de la civilisation de Hlincea, qui constituent les soi-disant éléments proto-Dridu.

On observe aussi quelques ressemblances avec la civilisation d'Ipotești-Cindești de Munténie, ainsi qu'avec les découvertes de Bezid, Sălașuri et Filiași de Transylvanie. Les découvertes des IXe—XIe siècles (fig. 10—16 ; 17/3—8 et 18—19) ressemblent à celles appartenant à la culture de Dridu de Munténie et à celles de type Dridu de Moldavie, qui sont

attestées par les fouilles de Spinoasa, Dănești, Băiceni-Siliște, Bîtea-Oituz et surtout de Șendreni. Elles ressemblent même à celles de type Dridu de Dobroudja.

En ce qui concerne la densité des établissements et la continuité d'habitat, on constate un intense habitat, durant le IVe siècle, avec plus de 100 établissements appartenant à la culture de Sîntana de Mureș-Tchernéakhov, qui diminuent jusqu'à 19, aux Ve — VIe siècles, tout en continuant leur existence approximativement au même endroit que les établissements antérieurs et, ensuite, augmentent jusqu'à 58, aux IXe — XIe siècles.

De la totalité des établissements datant des Ve — XIe siècles, on constate que 50 établissements recouvrent des stations plus anciennes appartenant à la civilisation de Sîntana de Mureș et dans 19 établissements une continuité d'habitat depuis le IVe jusqu'au XIe siècle.

Aux IXe — XIe siècles la civilisation Dridu était prépondérante, les données archéologiques dont on dispose, attestant l'accroissement de la densité d'une population autochtone d'éleveurs de bétail, d'agriculteurs et d'artisans divers, ainsi que l'unité de la culture matérielle non seulement en Moldavie, mais aussi sur tout le territoire roumain.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — La carte des découvertes archéologiques de la steppe Hcrincea-Elan-Pruth et de la vallée du Bîrlad : A, nécropole du Ve siècle; B, établissements des Ve—VIe siècles; C, établissements des VIe—VIIe siècles; D, établissements des VIIe—VIIIe siècles; E, établissements des VIIIe—IXe siècles; F, établissements des Xe—XIe siècles. Les numéros de la carte correspondent à ceux du texte.

Fig. 2. — Céramique des Ve—VIIe siècles : 1—2, 4, Igești; 3, Murgeni; 5, Bîrlăești; 6—7, 9, Bogdănești; 7, Fălciu.

Fig. 3. — Céramique des VIe—VIIe siècles : 1, 13, Murgeni; 6, Vădeni-Prut; 7, Epureni; 8—9, Pojorâni; 12, Zorleni.

Fig. 4. — Céramique des VIe—VIIe siècles : 1,7, Mănăstirea; 2, 5, Pojorâni; 3, Fălciu; 4, Dodești; 6, Vădeni-Murgeni; 8, Sărățeni; 9, Vădeni-Prut.

Fig. 5. — Céramique des VIe—VIIe siècles : 1, Sărățeni; 2, 4, Murgeni; 3, 6, Fălciu; 5, Pojorâni.

Fig. 6. — Céramique des VIe—VIIe siècles (1—2, 4—5, 7, 9—10) et des VIIe—VIIIe siècles (3, 6, 11—13) : 1, Pojorâni; 2, Mănăstirea; 3, Epureni; 4—5, Dodești.

Fig. 7. — Céramique des VIIe—VIIIe siècles : 1, Epureni; 2, Murgeni; 3, Aldești; 4, 6—7, 9, Sărățeni; 5, Giurcani; 8, Cîrja.

Fig. 8. — Céramique des VIIe—VIIIe siècles (1—3,5) et des IXe—Xe siècles (4, 6) : 1, 5, Fălciu; 2, Vădeni-Pruth; 3, Pojorâni; 4, Mănăstirea; 6, Epureni.

Fig. 9. — Céramique des VIIe—VIIIe siècles (1—2, 4—5) et des IXe—Xe siècles (3, 6—11) : 1—10 Murgeni; 11, Bozia.

Fig. 10. — Céramique des IXe—Xe siècles : 1, 9, 14, Vădeni-Murgeni; 2, Mănăstirea; 3, Murgeni; 4, Bursuci; 5, Pojorâni; 6, 13, Sărățeni; 7, 10, 12, 15, Epureni; 8, Cîrja; 11, Lățești; 16, Fălciu.

Fig. 11. — Céramique des IXe—XIe siècles : 1, Fălciu; 2, 6, Murgeni; 3, Epureni; 4—5, Fedești; 7, 11, 13—14, Bîrlăești; 8—9, 12, Bursuci; 10, Sărățeni; 15, Mălușteni.

Fig. 12. — Objets en métal des Ve—VIIe siècles (1) et des Xe—XIe siècles (2—7) : 1, Igești; 2, Minzătești; 3—4, Epureni; 5, Bursuci; 6, Comănești.

Fig. 13. — Objets en os des IXe—Xe siècles : 1, Giurcani; 2, Fălciu; 3, Suletea; 4, 7—8, 12, Epureni; 3—6, 9, 11, Vădeni-Murgeni; 10, Igești.

Fig. 14. — Fusaïoles en terre cuite des IXe—Xe siècles : 1, Murgeni; 2, Igești; 3—4, Pojorâni; 5, Epureni; 6, Dodești.

Fig. 15. — Céramique des Xe—XIe siècles : 1, Pojorâni; 2, 7, Vădeni-Murgeni; 3, Mănăstirea; 4, Lățești; 5, 10, 13, Sărățeni; 6, Dodești; 8, Bursuci; 9, Fălciu; 11, Cîrja; 12, Murgeni.

Fig. 16. — Monnaie byzantine en bronze de Michel IV le Paphlagonien (1034—1041).

Fig. 17. — Objets en métal et en os des Ve—VIe siècles (1—2) et des IXe—XIe siècles (3—8) : 1—2, Bîrlăești; 3, Dodești; 4, Epureni; 5—7, Vădeni-Murgeni; 8, Mănăstirea.

Fig. 18. — Céramique des IXe—XIe siècles : 1, Vădeni-Murgeni; 2,4,5, Epureni; 13, Bursuci.

Fig. 19. — Céramique des IXe—XIe siècles : 1, 6, Giurcani; 2, Fălciu; 3, 5, Sărățeni; 4, Mălușteni.